

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**System sociálního kreditu v Čínské lidové republice
a jako nástroj tvorby a vynucování "normality"**

Bc. Pavlína Sochorová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**System sociálního kreditu v Čínské lidové republice a
jako nástroj tvorby a vynucování "normality"**

Bc. Pavlína Sochorová

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Petru Krčálovi, Ph.D. za cenné rady, vstřícnost, ochotu při konzultacích a podporu během tvorby mé diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD.....	3
2 MICHEL FOUCAULT A JEHO TVORBA	7
2.1 Úvod do Foucaultova pojetí normality a moci	8
2.2 Definice normalizace.....	17
3 SYSTÉM SOCIÁLNÍHO KREDITU V ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLICCE.....	20
3.1 Rozsah systému	22
3.1.1 Celostátní vládní kreditní systém.....	23
3.1.2 Komerční systémy hodnocení kreditu	25
3.1.3 Systémy blacklistů a redlistů	26
3.1.4 Systémy městské správy	29
3.2 Aktuální podoba.....	33
3.2.1 Reakce čínských občanů na systém sociálního kreditu.....	37
4 ANALÝZA VYUŽITÍ NÁSTROJŮ NORMALITY V ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLICCE	40
4.1 Nástroje normality v systému sociálního kreditu.....	41
4.1.1 Celostátní vládní kreditní systém.....	43
4.1.3 Systémy blacklistů a redlistů	46
4.1.4 Systémy městské správy	50
4.2 Problematika systému sociálního kreditu v Čínské lidové republice	53
4.3 Ohrožení lidských práv systémem sociálního kreditu v Čínské lidové republice.....	55
5 ZÁVĚR	57
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
7 CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	67

8 SEZNAM PŘÍLOH.....	68
Příloha 1.....	68
Příloha 2.....	69
Příloha 3.....	70
Příloha 4.....	71
Příloha 5.....	72

1 ÚVOD

V roce 2014 můžeme zaznamenat první zmínky o nově vznikajícím systému sociálního kreditu na území Čínské lidové republiky. Zjednodušeně řečeno se jedná o projekt, kde jednotliví obyvatelé Číny získávají body za své chování v nejrůznějších oblastech života. Na základě počtu získaných bodů je jim následně umožněn či odepřen přístup k veřejným službám. Ačkoliv se na první pohled může zdát, že mluvíme o něčem, co se odehrává ve sci-fi seriálu, jedná o skutečnost, která může výrazně ovlivnit další život čínských obyvatel.

Od roku 2014 uplynula dlouhá doba a systém sociálního kreditu je již čínskou realitou, která získává konkrétní podobu. Již víme, že informace o svých obyvatelích bude Čína získávat například prostřednictvím bezpečnostních kamer, které obsahují technologie na rozpoznávání obličejů či nově vytvořenými vládními algoritmy, které budou schraňovat a vyhodnocovat získaná data o všech obyvatelích Číny. Čínská vláda tak pravděpodobně bude disponovat neomezeným nástrojem, přes který jí bude umožněno sledovat své obyvatelstvo. Problém však je, že takové množství dat ohledně každodenního života občanů je snadno zneužitelné. Mimo to nebylo dosud zveřejněno žádné stanovisko čínské vlády ohledně toho, jak budou data zabezpečena a uchována či jak budou navzájem sdílena mezi různými institucemi v rámci Čínské lidové republiky. Není ani jasné k čemu všemu budou data Čínskou vládou využita. Jedno je však již jasné. Pokud program bude spuštěn v plánovaném rozsahu, bude se jednat o komplexní systém kontroly všech čínských občanů, turistů a firem působících na čínském trhu (např. Kostka, 2019; či Schaefer – Yin, 2019).

Ačkoliv je kompletní systém sociálního kreditu v Čínské lidové republice stále v procesu implementace a bojuje s několika technickými nedostatky, tak v některých městech a několika provinciích je systém již několik let ve zkušebním provozu a umožňuje vzájemné sdílení informací. Ve své práci se především zaměřím na studium oblastí, kde je systém již dlouhodobě v provozu. Jak jsem již zmínila v předešlém odstavci, systém sociálního kreditu bude částečně ovlivňovat i firmy (jak čínské, tak i zahraniční) a turisty, kteří zavítají do Číny.

Ale vzhledem ke stěžejní otázce a rozsahu této práce, jsem se rozhodla věnovat pouze problematice, která ovlivňuje obyvatele Čínské lidové republiky.

Tento systém je možná jen první vlnou dalších podobných systémů po celém světě (Matsakis, 2019). Je proto důležité si hned v počátku fungování tohoto systému říct, zda skutečně mluvíme o potenciálním mocenském nástroji ze strany čínské vlády a případné tvorbě normality. Jak už název této diplomové práce napovídá, k interpretaci normality jsem se rozhodla využít myšlenky Michela Foucaulta, který se napříč svým výzkumem věnuje otázce moderní moci jakožto moci normalizující, která vytváří normalizované jedince (např. Foucault, 1999; či Foucault, 2005). Cílem tohoto textu tedy je, skrze Foucaultovu optiku chápání normalizace sledovat, zda nově vytvořený systém sociálního kreditu skutečně vytváří normalitu a ony normalizované jedince.

Zprv je tedy potřeba důkladně rozebrat jednotlivá Foucaultova díla, která se této problematice věnují a na základě jeho práce definovat, co to vůbec normalizace je a co tento koncept může znamenat pro společnost. Na podkladě toho si stanovím kritéria normality, která pak budeme sledovat v rámci Čínského systému sociálního kreditu, abych mohla zhodnotit, zda čínská vláda míří přes tento systém k vytvoření normality.

Už tento samotný úvod vyvolal řadu otázek. Ať už v problematice lidských práv, normality nebo zneužití digitálních technologií. Všechny tyto oblasti jsou v posledních letech hojně diskutovány a interpretovány. Vezměme si například aplikaci WhatsApp, kdy změna uživatelských podmínek¹, vyvolala masivní odchod jejich uživatelů (Beránková, 2021). Co pak může vyvolat něco tak komplexního, jako je systém sociálního kreditu? Právě z důvodu rozsahu tohoto systému jsem se rozhodla ho hlouběji prozkoumat. Bohužel v českém prostředí stále nemáme adekvátní práci, která by jej představila. V našem prostředí je dokonce zcela opomínuta problematika normality ve vztahu

¹ Při odsouhlasení uživatelských podmínek by WhatsApp mohl sdílet vaše telefonní číslo, čísla vašich kontaktů a lokality vašeho pohybu.

k systému sociálního kreditu. Na mezinárodní úrovni se sice s myšlenkou Foucaultovy normality a systému sociálního kreditu pracuje, ale jen velmi povrchně (např. Biriukova, 2019). Autoři zde primárně opomíjejí důkladné představení systému sociálního kreditu. Jejich výsledky jsou tak jen velmi obecné a nepodložené.

Během mé rešerše jsem si stanovila tři základní výzkumné otázky, na něž chci v této práci odpovědět. Zaprvé, využívá Čínská lidová republika nástroje normality, kterými řídí a kontroluje své obyvatele? Zadruhé, produkuje tento systém normalitu ve Foucaultovském smyslu? A za třetí, pokud ano, ohrožuje tato normalita lidská práva? Abych na tyto otázky dokázala odpovědět, je důležité vědět, jak budu při tvorbě tohoto textu postupovat.

Tato diplomová práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a analytickou. V teoretické části se zaměřím na představení základních pojmů a charakterizuji problematiku normality, tak jak s ní pracoval Michel Foucault a na samotný systém čínského sociálního kreditu, kde specifikuji fungování tohoto systému a všechny oblasti, které tento systém zahrnuje a jak spolu jednotlivé instituce komunikují. Pro tuto práci je rovněž důležité i představení dopadů na jednotlivé obyvatele Číny a na celou čínskou společnost.

V druhé části této diplomové práci představím metodologii. Pro tento případ jsem si zvolila klasickou kvalitativní obsahovou analýzu, kterou použiji pro zkoumání Foucaultových znaků normality v Čínském systému sociálního kreditu. Spolu s metodologií představím i plán výzkumu, kde podrobně rozeberu dílčí výzkumné otázky a jejich operacionalizaci. V závěru analytické části se zaměřím na to, v jakém vztahu stojí konstrukce normality a lidskoprávní problematika v Čínském systému sociálního kreditu. K hodnocení využiji výše zmíněnou Foucaultovu teorii normality. Prvky jeho definice budu systematicky vyhledávat v mnou sestaveném popisu v teoretické části této diplomové práce. Primárně se zaměřím na to, zda zavedené mocenské techniky obyvatele Číny skutečně uvrhují do stále větší nesvobody, zda prostřednictvím transformace vědomí a řízení chování člověka může stát vytvářet poslušné, předvídatelné a

manipulovatelné subjekty. Práce by tak mimo jiné měla přinést zhodnocení toho, nakolik může být systém sociálního kreditu omezující či až nebezpečný pro čínskou společnost v otázce lidských práv.

Stěžejním zdrojem pro tuto práci, která se věnuje otázce normalizace, jsou knihy napsané Michele Foucaultem. Žádná z knih se nevěnuje přímo jen normalizaci, a proto je důležité pro tuto práci důkladně prostudovat většinu Foucaultových knih. V případě Čínského systému sociálního kreditu budu vycházet z anglického překladu dokumentu čínské vlády Oznámení Státní rady o plánu na vybudování systému sociálního kreditu (2014–2020), případně z dalších vládních dokumentů, které by měly poskytnout alespoň částečný obraz tohoto systému, tak, jak ho definuje Čínská lidová republika. Samozřejmě v tomto případě není možné vycházet pouze z oficiálních dokumentů poskytnutých vládou. Jako další zdroje budou použity práce autorů, kteří již od roku 2014 sledují vývoj tohoto systému a jejichž výzkum probíhal přímo na území Číny a měli tak možnost komunikace s místními obyvateli. Jedním z takových autorů je například Genia Kostka (2019), která provedla výzkum veřejného mínění, který hledá odpověď na to, zda čínští občané souhlasí se zavedením systému sociálního kreditu. Či například Xinyuan Wang (2019), která provedla 16měsíční pozemní antropologický výzkum mapující názory místních obyvatel na systém sociálního kreditu. V neposlední řadě využiji i práce z oblasti IT, které sledují propojení tohoto systému napříč Čínou, vznikající algoritmy a práci s daty.

2 MICHEL FOUCAULT A JEHO TVORBA

Michel Foucault zemřel v roce 1986 v nedožitých padesáti osmi letech a pro sociální vědy to byla obrovská ztráta. Foucault se již v době svého života radil mezi elitní francouzské, ale i světové filozofy. I dnes, několik let po své smrti, je chápán jako jeden z velikánů filozofie. To dokládá i fakt, že čtrnáct let působil na prestižní Collège de France jako akademik. V této době vznikla celá řada knih, která doslovně interpretuje jeho přednášky. Foucault byl ale mnohem více než jen akademik. Můžeme jej například označit za politického aktivistu, filozofa či psychologa. Výčet možných přirovnání by byl na několik stránek a stejně by se nám nepodařilo vystihnout jeho podstatu. Možná to byla právě tato všestrannost nebo všeobecný rozhled, který pomohl vytvořit jeho nezapomenutelná díla, která si našla své čtenáře mezi odborníky i mezi širokou laickou veřejností (Macey, 2019: 9-10).

Při své tvorbě byl velmi často ovlivněn svým okolím a vlastními zkušenostmi. Za zmínku stojí například období po druhé světové válce, kdy se Foucault stal na několik měsíců členem Komunistické strany Francie. V jeho tvorbě tak můžeme nalézt vliv marxistického smýšlení. Poté co opustil komunistickou stranu, zaměřil se na studium psychopatologie, která mu taktéž pomohla při jeho tvorbě (Lang, 1997: 242) a to zejména ve výzkumu šílenství, vězeňství a sexuality, které sleduje v rámci svých nejvýznamnějších prací (Macey, 2019: 9-10), jako je například série knih *Dějiny sexuality* (1999; 2003a; 2003b) nebo *Dohlížet a trestat* (2000).

Ale největší vliv měl na Foucaulta pravděpodobně Friedrich Nietzsche. Velmi často ve svých dílech Foucault adaptuje Nietzscheho genealogické metody a v jeho práci je patrný Nietzscheho vliv skoro v každé knize (Lang, 1997: 240-241). Největší zlom ve Foucaultově kariéře nastal v roce 1968, který byl podle něho plný negativních událostí². Dle jeho vlastních slov, jsou díla psaná před

² Například pařížské studentské revolty, atentát na Roberta Kennedyho a Martina Luthera Kinga mladšího či Ruská invaze do Československa.

tímto rokem *nedokonalá a napsána ve šťastném stavu polovědomí, s velkým množstvím naivity*. To vedlo ke změně obsahu jeho dalších děl, které se věnují vztahu mezi mocí, vědomostí a diskurzivní praxí. První takovou knihou byla *Archeologie poznání*, která dala vzniknout výzkumným přístupům, kterými se Foucault následně řídil v pracích o sexualitě a vězeňství (Lang, 1997: 242). Právě tyto spisy budou v následujících kapitolách velmi významné k pochopení toho, co je to normalita.

2.1 Úvod do Foucaultova pojetí normality a moci

Výše zmíněné knihy jsou zásadní pro koncept normality a moci Michela Foucaulta. Jedním z významných témat v rámci těchto knih je mimo jiné i pojem normalita. Ale co vlastně tento pojem znamená? Co je normální a co je nenormální? Proč je to normální považované za žádoucí a naopak? Kdo stojí u zrodu těch normálních věcí? Proč je to nenormální perzekuováno? Co vede společnost k respektování ustanovených norem? Abych tuto problematiku dokázala pochopit, je potřeba postupovat systematicky.

Pro pochopení významu tohoto pojmu a toho, jak s ním pracoval sám autor, je potřeba zaměřit se prvně na několik souvisejících pojmů. A to z toho důvodu, že Foucault se v žádné své knize nevěnuje přímo normalitě jako takové, ale dostává se k ní skrze studium moci, biomoci a governmentality. Ačkoliv byl Foucault opakovaně vyzýván, nepodleh nátlaku svých kolegů a z jeho pera nikdy nevzešla kompletní, vše vysvětlující teorie normality. Jeho knihy jsou i tak touto problematikou propleteny – ať už ve větší nebo menší míře a odhalují nám nové způsoby mocenských praktik (Koopman, 2017).

Foucaultova práce ve spojitosti s normalitou a mocí je postavena například na otázce šílenství (2019), vězenství (2002), sexuality (1999; 2003a; 2003b), národů a války (2005), nemoci (2010) či statistice (2009), na kterých ukazuje, jaký vztah může panovat mezi pravdou a mocí (Lang, 1997: 240-241). Z toho

důvodu jsem svůj výzkum začala rozbořem knihy *Historie šílenství v době klasicismu* (2019), tří svazkové knihy *Dějiny sexuality: Vůle k vědění* (1999; 2003a; 2003b) a *Zrození kliniky* (2010). První se zmíněných knih ukazuje, že od dob osvícenství došlo ke změně toho, co je chápáno jako normální a nenormální. Šílenství, kriminalita, sexuální deviace, nemoci a choroby se staly něčím, co odsoudilo jedince k životu na okraji společnosti. A právě v této době (17. a 18. století) dle Foucaulta dochází ke změně evropského myšlení a podobě dominující moci a jejich nástrojům ve vytváření a dohlížení nad normalitou. Tuto změnu v myšlení Evropanů Foucault přisoudil vzniku pařížského Všeobecného špitálu. A právě zde můžeme zaznamenat první utváření normalizované společnosti, prostřednictvím několika aspektů (Foucault, 2019: 14-15, 56-59).

Ačkoliv název Všeobecný pařížský špitál může napovídat, že se jedná o běžné nemocniční zařízení, realita byla jiná. Za zdmi tohoto ústavu postupně končili primárně blázni či zločinci. Ulice Paříže tak byly očištěny od všeho nevyhovujícího. Poprvé tak můžeme vidět vliv vládnoucích, kteří se rozhodli vymezit normální vůči nenormálnímu. Nevyhovující, tedy nenormální, bylo odděleno a ukryto před zraky zbytku světa. Podobné ústavy se následně rozšířily Francií, po celé Evropě a dál za její hranice. Pacienti, i když v tomto případě můžeme hovořit spíše o věznicích, se museli zapojit do pracovních činností, které byly na denním pořádku. Samotné léčbě pak byla přikládána jen malá hodnota, a to i u těch, kteří byli skutečně označeni za nemocné (Foucault, 2019: 56-59).

Zajímavým příkladem, se kterým Foucault pracuje je problematika tuláctví. Ačkoliv se na první pohled zdá, že se nejedná o nic trestného a něco, co je potřeba vymýtit, francouzská aristokracie s tím nesouhlasila. V 17. století se pustila do tvrdého boje jak proti tulákům, tak i žebrákům. Ti pak hromadně končili za branami Všeobecného špitálu v Paříži. V tomto případě je však nečekala žádná léčba. Špitál se postupně naplnil a v době plné zaměstnanosti a vysokých mezd byli místní pacienti levnou pracovní silou, a naopak, v době nezaměstnanosti pomohl špitál vyčistit město od zahálky (Foucault, 2019: 75-76). Můžeme mluvit o internaci a dohledu, která se stala nástrojem veřejného

pořádku, který Foucault chápe jako soubor opatření, které vede k práci všechny ty, kteří by se bez zajištěného pořádku státem nedokázali uživit (Foucault, 2019: 71). Tyto praktiky se setkaly s velkým úspěchem a jsou v té době používány v celé Evropě (Foucault, 2019: 76). Sice v úvodu mluvím o špitálu, ale ve své podstatě se jednalo o internační domy, které neměly za úkol léčit, ale naopak trestat mravní nedostatky. Lidé sem byli zařazeni ve chvíli, kdy pro ně společnost neměla již další využití (Foucault, 1997: 85-86). Tato Foucaultova myšlenka ve mně vyvolává další řadu etických otázek. Je opravdu potřeba v tomto smyslu dohlížet na společnost? Proč vznikají nové normy? A proč se nyní tyto normy stávají natolik stěžejní, že prakticky jakýkoliv jedinec může být ze společnosti vyloučen a uzavřen? Na tyto otázky se mi sice v této práci pravděpodobně nepovede odpovědět, přesto se mi díky nim podařilo identifikovat první z nástrojů, které vedly k označení něčeho nevyhovujícího neboli nenormálního.

Problém ale nezačínal a nekončil pouze s tuláctvím. Problematika sexuality či nemoci, ať už tělesné nebo psychické, na tom byla podobně. Zde se můžeme dokonce podívat na historický vývoj toho, co je chápáno jako normální. Ještě v 17. století jsme v oblasti sexuality mohli nalézt určitou otevřenost. Nepatrné odlišnosti v sexualitě nebyly nijak tvrdě odsuzovány ani nijak zastírány. V případě sexuality v 18. století, kterou Foucault sleduje v druhé zmiňované knize, je situace již jiná a blíží se problematice tuláctví a žebráctví. V té době dle Foucaulta dominovaly tři explicitní kodexy: kanonické právo, křesťanská pastorace a občanský zákoník. Podle těchto kodexů se řídila sexualita jako taková, primárně jim však dominoval manželský institut. Všechny tyto kodexy se řídily svými vlastními pravidly, která měly být společností bez jakýchkoliv námitek dodržována. Vše, co nějakým způsobem tento institut narušovalo, bylo označeno jako přestupek proti morálním či zákonným pravidlům a jedince čekal trest. Takovéto *zločince* mnohdy čekal stejný osud jako žebráci a nemocní – internace (Foucault, 1999: 9, 46-51, 64).

Internace velmi často využívala integraci, která se pro obyvatele špitálů stala lekcí etiky i morální zárukou. Pokud si vězeň odpracoval svůj trest, věřilo

se, že se poučil, je schopný se zapojit zpět do společnosti a znovu se přihlásil k etické smlouvě. Pokud zločinec snad odmítal uposlechnout příkaz či se nějak zprotivil svým dozorcům, byl mu například snížen příděl polévky. Najednou zde tak máme instituce, které slouží k nápravě mravů v určité syntéze morální povinnosti a občanského zákona (Foucault, 2019: 83). Ale hlavně i k omezení svobody. A byla to právě svoboda, skrze kterou poměřuje důsledky podmanění (Barša – Fulka, 2005: 96). Dohled naopak slouží ke klasifikaci, třídění a trestání na základě rozdílů mezi jedinci. To vede k vytváření podkladů pro normalizační sankce vůči samotnému občanu (Štěch, 2014: 22).

Máme zde tedy stát, který ve svých rukou drímá pevně svoji moc. Najednou svůj vliv neprosazuje pouze využitím násilí, ale přistoupil k integraci a dohledu nad nežádoucími členy společnosti. A moc státu tak nabírá zcela jinou podobu. Stát začal využívat svoji dominanci proti těm, kteří nezapadli do nově vzniklých ekonomických, společenských a politických systémů. Ty, které vláda označila jako narušené či nerozumné spojovala jejich neschopnost nebo neochota stát se normálními, to znamená podříditi se racionálně stanoveným pravidlům každodenního života (Vodička, 2014: 104-105). Než se pustíme do konceptualizace samotného pojmu normalita, ráda bych se podívala na pojetí moci, tak, jak s ní pracuje Foucault. Věřím, že tento úvod bude stěžejní pro pochopení komplexnosti tohoto tématu.

Jednou z nejznámějších knih, ve kterých se Michel Foucault věnoval otázce moci, jsou *Dějiny sexuality* (1999; 2003a; 2003a). Z toho důvodu jsem se rozhodla začít tuto kapitolu definicí moci právě z této knihy: „*Mocí nemíním „Moc“ jako soubor institucí a aparátů, které zajišťují služebnost občanů daného státu. Mocí nemíním ani způsob podrobení, které by na rozdíl od násilí mělo formu pravidla. A nerozumím jí ani obecný systém ovládnutí, vykonávaného jedním prvkem či skupinou prvků nad druhým, jehož působení by prostřednictvím následných derivací procházelo celým společenským tělesem. Analýza prováděná v termínech moci nemůže postulovat suverenitu státu, formu zákona či globální jednotu ovládnutí jako počáteční danosti; tyto prvky představují v případě moci*

spíš její konečné normy. Zdá se mi, že moc je třeba chápat především jako mnohost vztahů sil, jež jsou imanentní oblasti, ve které působí a kterou konstituuje jejich vlastní organizace; jako hru, která tyto vztahy transformuje, posiluje a převrací prostřednictvím bojů a neustálého střetávání; jako podporu, kterou tyto vztahy sil nacházejí jeden v druhém, přičemž vytvářejí série či systémy, nebo naopak rozdílů a opozice, které izolují; a konečně jako strategie, v nichž se realizuje a jejichž obecná osnova či krystalizace ve formě institucí je ztělesněna ve státních aparátech, ve formulaci zákona, ve společenských hegemoniích (Foucault, 1999: 108-109).“

Najednou zde máme definici, která se zcela míjí s představami jiných filozofů a politologů. Pro Foucaulta byla moc spíše principem či fenoménem, který mapuje všechny mezilidské i společenské vztahy. Foucault vychází z předpokladu, že moc je abstraktním principem a vstupuje do všech společenských vztahů (Mertl, 2012: 16, 25). Jeho pojetí moci však není homogenní a v průběhu let se vyvíjelo. Například ve výše zmíněném knize *Dějiny sexuality I: Vůle k vědění* (1991) vidí moc v negativních pojmech zákazu či utlačení. V případě knihy *Dohlížet a trestat* (2000) nalezneme již i pozitivní formy moci, jako je podněcování či formování (Vodička, 2014: 35).

Studiu moci věnoval Foucault několik desítek let své akademické dráhy. Ale oproti jiným autorům si vybral cestu diapozitivu (Vodička, 2014: 40), který můžeme chápat jako heterogenní soubor praktik, které mohou zahrnovat instituce, regulace, rozhodnutí, zákony, správní opatření, vědecká prohlášení (Foucault, 1980: 194). Konkrétně se jednalo o nové mocenské techniky a nástroje, které dohlíží a zaměřují se na materiální donucení (Foucault, 2005: 47). To zahrnovalo i liberální uplatňování politické moci, které prošlo výraznou proměnou. Političtí aktéři tentokrát nevyužili násilí, ale manipulaci. Ovlivňovali a kontrolovali tak, aby výstupy přinesly požadovaný výsledek. Tento způsob uplatňování moci vedl k nastavení toho, co je normální a co je žádoucí, což znamenalo, že se začaly vytyčovat normální tužby, zájmy a způsob myšlení

(Mertl, 2012: 26-27). Systém tak začal integrovat individuální jedince a utvářet je ke svému vlastnímu obrazu.

To vedlo k tomu, že vědění získalo důležitou roli v problematice moci. A Foucault si toho byl vědom. Ve svém výzkumu klade důraz na vědění ve vztahu k subjektům, které spolu mají silné mocenské vztahy. Neexistuje vědění, které by nebylo propojené s mocí a nebylo důsledkem mocenských vztahů (Vodička, 2014: 47). Jednoduše řečeno, pro Foucaultův výzkum bylo nutné racionalizovat onu definovanou normalitu. K tomu účelu začala sloužit tehdy vzniklá politická ekonomie a statistika. Díky těmto nástrojům se velmi jednoduše a racionálně dalo vytyčit, co je žádoucí a normální. Tak vznikla nová strategie, jak interpretovat statistiku a sice biopolitika (Mertl, 2012: 26-27). Pro lepší pochopení se podívejme na příklad moderního státu. Foucault si uvědomoval, že pro moderní stát je vědění velmi důležité a skrze něj získává svoji moc. Proto moderní stát shromažďuje data a informace o svých obyvatelích. Tento zásah státu může následně ovlivnit chování obyvatel. Lidé mohou mít pocit, že jsou neustále sledováni a známkováni za své chování. Proto udělají téměř cokoliv, aby byli označeni za normální. Nemluvíme zde o běžných informacích, které jsou státu běžně dostupné, ale například o spotřebitelských návycích, zvycích nebo dokonce o sexuálním životě (Biriukova, 2019: 1). Potřeba tohoto vědění se objevila v 18. století, tehdy stát začal sledovat plodnost a poměr narozených a zemřelých. Tyto statistiky jasně poukazovaly na řadu ekonomických a politických problémů. Toto vědění pak přineslo a vlastně definovalo první cíle a nástroje mocenské kontroly (Foucault, 2005: 218). Biopolitika je tedy dalším nástrojem, který řídí společnost³ a je prostřednictvím něj uplatňována moc, kterou Foucault označuje jako *biomoc*. Díky statistikám, jejich různým interpretacím a ekonomické politice má biomoc skoro neomezené možnosti ve vytváření nových občanů, kteří budou odpovídat požadované formě normality (Mertl, 2012: 27).

³ Někteří autoři se rozcházejí v interpretaci biopolitiky. Někteří věří, že odkazuje pouze na biologické jevy (např. Nadesan). Jiní (např. Lemke) věří, že biopolitika může být jakákoliv statistika.

Foucault biomoc staví do protikladu k tomu, co nazývá svrchovanou mocí. Jedná se o formu moci, která byla historicky založena na násilí a právu zabíjet. Biomoc je naopak formou moci, která má pozitivní vliv na život. Tento vliv na život probíhá pomocí kontrol a předpisů, které mají za úkol spravovat a optimalizovat životy obyvatel státu (Gutting – Oksala, 2018).

Taylor (2011: 44) ve svém článku upozorňuje na příkladu vraždy a krádeže, který Foucault (2009) zmínil ve svých přednáškách na Collège de France, na rozdíly mezi suverénní mocí, disciplínou a biomocí. V případě suverénní moci by byl pachatel zákony potrestán na základě spáchaného zločinu. Čekalo by ho například vyhoštění, pokutování nebo dokonce smrt. S příchodem disciplinární moci v 18. století dochází ke změně. Zločinec bude stále potrestán na základě zákonů, ale už to nebude pouhá záležitost jeho zločinu. Nově výsledek soudu může ovlivnit povaha vraha a materiální a psychologické podmínky, podle nichž jedinec spáchal svůj zločin. Díky takovému šetření, může stát předvídat šance na recidivu. Pachatel si je toho vědom a může své chování přizpůsobit normám, aby si zajistil podmíněné propuštění nebo probaci. A nakonec biomoc. Ta se zajímá o to, zda kriminalita stoupá nebo naopak klesá, jaké demografické skupiny nejčastěji páchají trestné činy a jak lze optimálně kontrolovat nebo regulovat míru kriminality (Koopman, 2017).

Biomoc se spolu s disciplinární mocí pozvolna dostala do všech složek lidského života. Její vliv najdeme i v rámci sexuality. Jak je všeobecně známo, základním kamenem státu je rodina. Pokud by však začala ztrácet svoji základní funkci – reprodukci, mohlo by dojít k ohrožení státu. Biomoc se tak stala nástrojem, který reguloval sexualitu v zájmu státu. Ať už jde o funkci reprodukce, rodiny či zdraví (Koopman, 2017). Rodiny byly podporovány k plození a byla jim poskytována podpora. Naopak u zbytku populace se stát zabývá omezováním a předcházením plození (Taylor, 2011: 48) či odstranění odchylek jako byla homosexualita. K tomu stát využil lékaře, kteří v 19. století proměnili homosexualitu v něco zvráceného, co ohrožovalo zdravou reprodukční rodinu (Koopman, 2017).

Biomoc si postupně vybudovala techniky, které byly klíčové pro dosažení kontroly nad populací. Cílem byla efektivní správa orgánů a vypočítané řízení života a manipulace přes statistická data a politickou ekonomii. Vládní mechanismy moci a znalosti převzaly odpovědnost za životy obyvatel a za jejich řízení (Gutting – Oksala, 2018). To vedlo k nárůstu norem na úkor právního systému a zákonů (Koopman, 2017). Pokud se ohlédnou zpět, je patrné, že v dnešním světě by stát nikdy nedosáhl svého, pokud by využil fyzického násilí. Mnohem účinnější se pro něj ukázala armáda lékařů, psychologů a další specialistů, kteří pomáhají svým *pacientům* v jejich vlastním zájmu (Koopman, 2017).

Dalším ze zmiňovaných pojmů, či nástrojů je pojem *governmentalita*, který má velmi blízko k biomoci jako takové. Foucault tento pojem rozpracoval v rámci přednášek na Collège de France v letech 1977 a 1978 (Foucault, 2009). Tehdy je to ještě pracovní pojem, který označuje nástroj studia politické moci, prostřednictvím kterého dochází k vládnutí nad lidmi (Vodička, 2014: 56-57). Tehdy Foucault nahradil perspektivu *moci* hlediskem *vládnutí* a definoval *governmentalitu* na základě tří dimenzí: *governmentalita* jako soubor tvořený institucemi, postupy, analýzami, které umožňují výkon této moci. *Governmentalita*, jako silové tendence, které na Západě vedly k dominanci nad ostatními druhy moci – svrchovanost, disciplína atd. *Governmentalita* jako proces, respektive výsledek procesu, kterým se středověký stát stal v 15. a 16. století státem administrativním (Foucault, 2009: 108-109).

V žádném případě *governmentalita* není rotací modelů vládnutí, ale postupné nabalování informací. *Disciplinarita* hraje významnou roli, jako v případě biomoci. A to především pokud je ve společnosti stále přítomný jedinec či skupina, která se nechce podvolit vládnutí. *Disciplinarita* pak tyto deviantní skupiny normalizuje a začleňuje do populace, kde je na ně opět uplatňována biopolitika a vytvářená normalita. Oba typy uplatňování moci se velmi vhodně doplňují a tvoří velmi široký a flexibilní nástroj vládnutí (Mertl, 2012: 28). Tou hlavní funkcí trestu je náprava deviantního neboli nenormálního

chování. To je však v tomto případě vymezeno statisticky, tedy jako nedostatečnost vůči nějakému kritériu, nízký pracovní nebo školní výkon nebo nepatřičné chování (Štěch, 2014: 22).

Foucault tvrdil, že klíčem k pochopení governmentality ve smyslu kontroly chování lidí je třeba studovat konkrétní mocenské technologie a jejich racionalitu. Postupy a instituce vlády jsou vždy umožněny, regulovány a odůvodněny konkrétní formou uvažování nebo racionality, která definuje jejich cíle a vhodné prostředky k jejich dosažení. Pochopit moc jako soubor vztahů, jak opakovaně navrhoval Foucault, znamená pochopit, jak jsou tyto vztahy racionalizovány. Znamená to prozkoumat, jak se formy racionality zapisují do postupů a systémů postupů a jakou roli v nich hrají (Gutting – Oksala, 2018).

V tomto výzkumu Foucault objasňuje, že moderní vládní racionalita má dva hlavní rysy. První je rozvoj moderního státu charakteristický centralizovanou politickou mocí s vysoce organizovanou správou a byrokracií. Druhý rys tvrdí, že moderní stát se také vyznačuje individualizací moci – neboli *pastorační mocí*. Tu Foucault vidí jako moc, která se opírá o individualizaci znalostí o životě člověka. Moderní stát vyžadoval rozvoj energetických technologií zaměřených na jednotlivce ve snaze řídit jejich chování nepřetržitě a trvale. Výsledkem je zásah státu do každodenního života jednotlivců, například do jejich stravy, duševního zdraví či sexuálních praktik (Gutting – Oksala, 2018). Pastýř je zde metaforou ke státu. Je zodpovědný za stádo, nad kterým vykonává moc. Jeho hlavním úkolem je dovést stádo ke spáse. Pastýř se o něj musí starat, ale i nabývat vědění o jednotlivých ovečkách. Musí znát jejich potřeby, reakce, strasti, bolesti, ale i touhy tak, aby mohly být naplňovány. Tyto znalosti se dříve nebo později projeví na úzkém vztahu mezi pastýřem a jeho chráněncem, který se mu odevzdá. Chráněncem se tak vzdal veškerého břemene a dal ho na ramena pastýři. Tím se zbavuje nejen zodpovědnosti, ale i možnosti řídit svůj vlastní život (Vodička, 2014: 73-75).

Ačkoliv se tyto koncepty moci vyvinuly v evropském kontextu s dominancí liberalismu, má tato myšlenka obrovský potenciál upozornit na

specifické postupy a kontextově závislé konstrukce mimo Evropu. Nová podoba Čínské lidové republiky přinesla nové technologie a racionalitu, které se mohou podobat biomoci. I pastorační moc lze v současné Číně nalézt. V tomto případě ji lze považovat za důsledek benevolentního paternalismu v tradiční politické kultuře a ve vládnoucím stylu komunistické lidové strany (Zhang, 2020: 568-569) Ale o tom více až v praktické části této práce.

2.2 Definice normalizace

Moc je obsáhlé téma, kterému bychom mohli věnovat desítky stránek a stovky úhlů pohledů. Já ale věřím, že pro naše potřeby jsem vystihla ty nejdůležitější Foucaultovy myšlenky. Jak je patrné z výše uvedeného, Foucault nám ukázal, že moderní stát zamířil v otázce využití moci a kontroly obyvatelstva zcela jiným směrem, než jak tomu bylo v minulosti. Násilí ustoupilo do pozadí a jeho funkci začaly přejímat nástroje kontroly a procesy normalizace, které slouží k jednoduššímu vládnutí. Foucaultův proces normalizace spočívá v první řadě v navržení optimálního modelu, který je konstruován z hlediska požadovaného výsledku. Snaží se tedy přimět lidi, aby své činy přizpůsobily tomuto modelu. Jinými slovy, není to normální a abnormální, co je v normalizaci zásadní a primární, to je norma. To znamená, že existuje původně normativní charakter normy a ve vztahu k této předpokládané normě je možná identifikace normality a abnormality (Foucault, 2009: 58).

Co je to vlastně ta norma? „*Normou se v sociální psychologii rozumí pravidlo či zásada, která je v daném společenském okruhu přijímána, očekávána a která určuje, jaké chování je v konkrétních podmínkách vhodné, „správné“ a jaké nikoliv* (Stryšková, 1972: 162).“ Tato definice nám poskytuje základní představu o tom, s jakou problematikou se zde zabýváme, ale Foucaultovo pojetí jde více do hloubky. Foucault uvádí, že norma představuje fiktivní obraz společnosti, jehož funkcí je dát jednotlivcům jak určitou koncepci společnosti, ve které žijí, tak určitý model jejich budoucnosti. V podstatě se požadovaný obraz

společnosti stává novou sociální normou (Kelly, 2019: 8). Normalizace jako taková, slouží k povzbuzování občanů, aby se stali vysoce efektivními při provádění úzce definované škály postupů. Normy samy o sobě definují kodex, který je kodexem normalizace, nikoliv zákona (Foucault, 2005: 49). Normy se tak ve finále stávají přirozeným pravidlem, které společnost přijala (Kelly, 2019: 9).

Rozum v podobě moderní vědy začal používat absolutizovanou dichotomii normálního a patologického chování k ovládnutí jednotlivců ve společnosti, aby mohli vytvořit požadovanou normalitu. To spočívá v disciplinaci, skrze niž jsou vytvářeni atomizovaní a poslušní jedinci. Tito jedinci byli vytvořeni odborníky, kteří prezentovali, jak by měl vypadat zdravý a morálně správný život. Tito experti nejsou často někdo jiný, než lidé s absolutní důvěrou společnosti: lékaři, učitelé, vychovatelé, sexuologové a podobně (Barša – Fulka, 2005: 97). To jasně dokazuje, jaké postavení má vědění a jakou důvěru může mít u obyvatel.

Vědění tak postupem času stanulo bok po boku moci. Ve své eseji *Prison Talk* Foucault na toto spojení upozorňuje. Tvrdí, že „není možné, aby moc byla vykonávána bez znalostí, je nemožné, aby znalosti neplodily moc (Foucault – Brochier, 1977).“ Díky vědění docílíme pravdy a pravda, nebo alespoň to, co je za ni považováno, si vynucuje poslušnost. Díky tomu se lidé, aniž by byli podrobena nějakému druhu násilí, podřizují pravidlům a zvykům (Veyne, 2015: 119). Je jasné, že proces normalizace byl klíčový při proměně společnosti do dnešní podoby. Strach o život byl nahrazen přizpůsobením se. To dokázali nacisti v minulém století, kteří zkombinovali biomoc a právo nad životem a smrtí (Foucault, 2005: 231-232). Jedná se o velmi mocný nástroj kontrolované manipulace, v případě nacistů šlo o „*donucení, aplikovaná a opakovaná schémata nátlaku. Jde o cvičení: hodinový denní řád, rozvrh času, povinné pohyby, pravidelné aktivity, meditace o samotě, společná práce, ticho, píle, respekt, dobré návyky*“ (Foucault 2000: 192).

Co jsem se tedy dozvěděla? Normy umožňují koordinaci kontroly celé populace skrze tvorbu normalizovaných jednotlivců, protože na každé úrovni poskytují standardy a tyto standardy lze společně sledovat a korelovat (Kelly, 2019: 16-17). Aby takových norem bylo dosaženo, moc sama o sobě využívá řadu praktik a nástrojů, které mohou být bez důkladného kritického pohledu nepostřehnutelné (Mertl, 2012: 28). Moc navíc využívá liberální rétoriku, která legitimizuje systém a dává občanům státu formální svobodu, kterou poté nepřímo limituje a usměrňuje do žádoucí podoby (Mertl, 2012: 28–29). Aby bylo možné vytvořit normalizované jedince, je potřeba, aby stát držel v rukou potřebné nástroje. Ty se mi podařilo identifikovat napříč úvodním textem. Jedná se o moc, jakožto biomoc a governmentalitu, vědění, integraci a dohled. Bez těchto pěti klíčových nástrojů by se nepodařilo zajistit vznik norem, natož pak normalizovaných jedinců. V rámci normalizace dochází přizpůsobení normě. V podstatě dochází ke vzdělávání, respektive kódování určitého ideálního modelu chování a jednání, který je následně od subjektů vyžadován (Foucault 2009: 57).

Proto budu právě tyto nástroje sledovat v rámci Čínského systému sociálního kreditu. Konkrétní postup bude představen v rámci metodologie této práce.

3 SYSTÉM SOCIÁLNÍHO KREDITU V ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLICCE

Ještě předtím, než jsem začala s tímto výzkumem, byla jsem přesvědčena, že vláda Čínské lidové republiky chtěla do roku 2020 zavést jednotný sociální kredit pro každého svého občana. Přičemž by každý z nich byl hodnocen na základě svého sociálního chování. Ti s nízkým skóre budou sociálně vyloučeni a ti s vysokým skóre budou novou vyšší třídou. To se však ukázalo jako jeden z nejrozšířenějších mýtů o současné podobě tohoto systému, realita je poněkud více komplikovaná (Schaefer, 2019). Dokonce řada významných politických osobností má stejně tak zkreslený pohled jako jsem měla já. V projevu 4. října 2018 americký viceprezident Mike Pence popsal systém sociálního kreditu jako *orwellovský systém založený na kontrole prakticky všech aspektů lidského života*. Takovýto systém ve skutečnosti nyní v Číně neexistuje. Alespoň v té podobě, jak je obecně vyličen veřejnosti (Horsley, 2018).

Koncept systému sociálního kreditu se objevil již v roce 1991 jako strategie řešení problémů v obchodním a finančním sektoru. Myšlenka tohoto systému začala čím dál tím více nabírat na síle a v roce 2007 vydala Státní rada Čínské lidové republiky hlavní stanoviska týkající se budování systému sociálního kreditu (Kostka, 2019: 1567). Do podvědomí široké veřejnosti se systém dostal, ale až v roce 2014, kdy byl vydán dokument pod názvem *Oznámení Státní rady o vydání: Plánovacího plánu výstavby systému sociálního úvěru (2014–2020)* (viz příloha č. 1.). Tento dokument je oficiální zprávou o podobě systému sociálního kreditu. Ve své podstatě představuje osnovu, jak by systém měl vypadat a jak by měla ústřední a lokální vlády a další státní složky postupovat v rámci implementace samotného systému. Čínská vláda tento systém představuje jako klíčovou složku socialistického tržního hospodářství a systému sociální správy. Funkčnost systému je založena na zákonech, předpisech, normách a listinách. Systém prosazuje upřímnost a tradiční ctnosti, používá povzbuzení k udržení důvěry mezi lidmi, a naopak omezení proti narušení důvěry. Oficiálním cílem systému je zvyšování pozitivní mentality, poctivosti a úrovně kreditu celé společnosti (China Copyright and Media, 2015). Což je ve

své podstatě prvotní a hlavní norma, kterou se systém sociálního kreditu řídí. Systém se zároveň stal jedním z hlavních bodů pětiletého plánu hospodářského a sociálního rozvoje Čínské lidové republiky (China Copyright and Media, 2015).

Ideologicky je myšlenka systému postavena na teorii *Tří reprezentantů*, se kterou pracoval Deng Xiaoping⁴ (China Copyright and Media, 2015). Ta říká, že kritériem pro posouzení, zda je něco kapitalistické nebo socialistické, by mělo být to, zda je to prospěšné pro rozvoj produktivity, posílení celkové národní síly a zlepšení životní úrovně lidí. Pokud je něco v tomto smyslu prospěšné, pak to lze považovat za socialistické. Není to nic jiného než ukázkový příklad Dengova pragmatického přístupu, který charakterizuje myšlenka bílé a černé kočky – nezáleží na tom, jestli je kočka černá nebo bílá, pokud chytí myš (Kwan, 2002). To znamená, že Čínská vláda věří, že komplexní monitorování sníží byrokracii alepší vládní služby a celkovou bezpečnost (Drinhausen – Brussee, 2021), i když ohrozí soukromí svých občanů.

Mnohá mezinárodní média se zaměřovala na rok 2020, jako na rok, kdy bude systém kompletně hotový a uvedený do provozu. Toto datum vzešlo z plánu, který vydala Státní rada v roce 2014 (viz výše představený dokument). Navzdory skutečnosti, že některé z jeho klíčových mechanismů existují již léta, systém sociálního kreditu není jednotný, standardizovaný systém. To, co je dnes uvedeno do provozu, lze nejlépe popsat jako politický rámec, který zahrnuje velké množství iniciativ (Drinhausen – Brussee, 2021). Ano, Čína sice shromažďuje obrovské množství informací o svých občanech, ale nemá v plánu vytvořit jediné, vše pojímající národní skóre, které určí každý aspekt života každého občana. Nic tomu alespoň prozatím nenasvědčuje. Podstatou konceptu sociálního kreditu je dodržování zákonem předepsaných sociálních a ekonomických závazků a plnění smluvních závazků. Skládá se z různorodých systémů sběru a propagace informací, které vytvořily různé státní orgány na různých úrovních samosprávy (Horsley, 2018).

⁴ Byl to čínský revolucionář a státník, který sloužil jako rozhodující vůdce Čínské lidové republiky (ČLR) od prosince 1978 do listopadu 1989.

Na základě výše zmíněného programu z roku 2014 bylo do roku 2018 zavedeno 44 městských a provinčních systémů sociálního kreditu. Tyto pilotní systémy prvotně kladou důraz na to, aby podněcovaly morální a zákonné chování tím, že motivují občany, podniky, sociální organizace a vládní agentury k dodržování zákonů a předpisů ve vybraných klíčových oblastech (Kostka, 2019: 1567).

3.1 Rozsah systému

Nyní můžeme s jistotou říct, že do konce roku 2020 ústřední vláda Čínské lidové republiky nevydala sociální skóre žádnému čínskému občanovi. Národní systém sociálního kreditu není ani tak celostátním bodovacím systémem, jako spíše obrovskou centralizovanou databází (Schaefer – Yin, 2019: 6).

Pokud je zde řeč o nějakém sociálním skóre, tak je vydáno lokální vládou. Jsou to totiž právě lokální vlády měst, které jsou ústřední vládou vyzývány k vytvoření vlastních bodovacích systémů pro místní obyvatele (Schaefer, 2019). Neznamená to ale, že ústřední vláda stojí zcela mimo. Doposud se zapojilo celkem 47 státních institucí, například Státní rada jako mezirezortní koordinátor, Národní komise pro rozvoj a reformy nebo Čínská lidová banka. Mnohé z těchto institucí jsou rovněž odpovědné za implementaci systému vytvořením a správou platformem pro sledování sociálního kreditu v příslušných oblastech politiky (Drinhausen – Brussee, 2021).

V současné době v Číně existují čtyři hlavní druhy sociálního kreditu vycházející ze dvou přístupů. První přístup považuje sociální kredit za infrastrukturu pro ekonomické a finanční aktivity, kterou vede Čínská lidová banka, tu můžeme považovat za čínskou centrální banku. Čínská lidová banka navrhuje a implementuje celostátní vládní finanční úvěrový systém. Existuje také komerční kreditní skóre a systémy hodnocení vyvinuté soukromými společnostmi, jako je skóre Sesame kredit, které jsou pod dohledem Čínské

lidové banky. Druhý přístup považuje systém za potenciálně užitečný nástroj pro sociální správu, který vede Národní komise pro rozvoj a reformy. Sociální kredit v rámci tohoto přístupu zahrnuje celostátní vládní blacklisty a redlisty vyvinuté nejrůznějšími ústředními vládními agenturami a městskými vládami. Celkově tak můžeme sledovat čtyři oblasti: celostátní vládní kreditní systém, komerční systémy hodnocení kreditu, celostátní vládní systémy blacklistů/redlistů a systémy městské správy (Liu, 2019: 23-25).

3.1.1 Celostátní vládní kreditní systém

První zmínky o finančním kreditním systému můžeme zaznamenat na přelomu tohoto století. Tehdy čínská vláda začala s jeho přípravou. Systém finančních úvěrů první generace byl spuštěn na počátku dvacátých let 20. století a vytvářel zprávy o úvěrech, které o jednotlivcích obsahovaly ekonomické informace, jako je počet kreditních karet, historie hypotéky a zpožděné splátky. Poté, co Státní rada v roce 2014 zveřejnila Plánovací osnovu, zahájila Čínská lidová banka vývoj finančního úvěrového systému druhé generace. Úvěrový systém druhé generace nabízí kreditní skóre, jako je systém FICO⁵ ve Spojených státech. Obě generace tohoto systému shromáždily většinu svých údajů od bank a jiných finančních institucí a byly použity pouze ve finanční oblasti (Liu, 2019: 23).

Výše zmíněný systém je jeden z klíčových k uskutečnění ambiciózního plánu systému sociálního kreditu. Aby mohla čínská vláda spustit v plném rozsahu jednotný systém sociálního kreditu, potřebuje od svých obyvatel zajistit obrovské množství údajů. Díky výše zmíněnému finančnímu systému má již finanční a daňové záznamy. Od policie má navíc záznamy o dopravních přestupcích či soudní záznamy. Ale je tu problém: tato data se šíří napříč stovkami špatně

⁵ FICO je společnost pro analýzu dat, zaměřená na služby bodového hodnocení úvěrů. Toto skóre, nebo chcete-li měřítko rizika spotřebitelského úvěru se stalo součástí spotřebitelských úvěrů ve Spojených státech.

propojených databází ovládaných desítkami vládních agentur, které spolu špatně komunikují. Proto je pro čínskou vládu klíčové shromáždění všech těchto údajů na jednom centrálním místě, kde je může získat každý, kdo potřebuje přístup k informacím. To je v podstatě to, čím je současná inkarnace systému sociálního kreditu: masivní tlak na to, aby všechna existující data proudila do jedné databáze. Tato databáze již byla vytvořena. Nazývá se Národní platforma pro sdílení informací o kreditu (Schaefer – Yin, 2019: 9).

Národní platforma pro sdílení informací o kreditu již obsahuje ohromující množství informací předložených městskými, státními agenturami a centrální bankou. K 1. srpnu 2019 bylo ve výboru Národní platformy pro sdílení informací o kreditu 46 vládních agentur, které do systému zaznamenávaly své údaje. Mělo by se jednat až o 400 různých kategorií souborů dat, které budou zahrnuty do hlavní databáze. Ale přibližně 80 % údajů v národní databázi se týká společností a ne jednotlivců. O jednotlivcích jsou například shromažďována následující data: věk, pohlaví, profesionální kvalifikace, finanční historie, právní historie, členství v komunistické straně, dobrovolnictví, charita či ocenění. Zároveň existují i zákazy. Systém nesmí například shromažďovat následující informace: náboženská víra, otisky prstů, geny, zdravotní historie či krevní skupina (Schaefer – Yin, 2019: 9-11).

Státní agentury sice již používají údaje k posouzení souladu lidí, společností a organizací v rámci jejich jurisdikce, ale znovu upozorňují, že stále zde nefiguruje žádné skóre sociálního kreditu. Jedná se jen o souhrnnou informační databázi. Panuje však strach, že údaje z této databáze mohou být použity spíše jako nástroj pro predikci rizik, než jen jako mechanismus pro reaktivní tresty (Schaefer – Yin, 2019: 11).

3.1.2 Komerční systémy hodnocení kreditu

Komerční úvěrový rating pro podniky existoval v Číně dlouho před vznikem systému sociálního kreditu. V 90. let 20. století byly založeny ratingové společnosti, jako jsou China Chengxin či Dagong, aby poskytovaly úvěrové hodnocení podnikům na trhu. Tyto ratingové společnosti se zaměřují pouze na tržní chování a schopnost splácet dluhy. Čína udělila povolení osmi komerčním společnostem, většinou technologickým, k vybudování individuálního systému hodnocení zákazníků a hodnocení úvěrů (Liu, 2019: 23).

Tyto systémy jsou sice oficiálně vyloučené z vývoje státního systému sociálního kreditu (Drinhausen – Brussee, 2021), ale hovoří se o tom, že v nejbližší době se očekává zapojení soukromého sektoru. Tím nejvýznamnějším aktérem je pravděpodobně firma Alibaba, která vytvořila svůj systém hodnocení pod názvem Sesame kredit (Drinhausen – Brussee, 2021). Ten byl spuštěn 28. ledna 2015 a je dosud nejpoužívanějším komerčním úvěrovým systémem v Číně (Liu, 2019: 23). Vyhodnocuje úvěruschopnost firem a jednotlivců. Sesame kredit hodnotí každého uživatele na stupnici 350 až 950 bodů, na základě pěti souborů informací: finanční úvěrové záznamy, chování v obchodních transakcích, dostupná aktiva a osobní údaje, preference a sociální vztahy. Sesame kredit je aplikace pro chytré telefony, která je propojená s mobilním platebním systémem Alipay, má proto přístup k poměrně velkému množství informací (Mac Síthigh – Siems, 2019: 15). Systém dokonce k platbě používá funkci rozpoznávání obličeje *Smile to Pay* (Wang, 2019b).

Bohužel Sesame kredit není transparentní a není zjistitelné jaké nástroje a algoritmy využívá. Zejména to platí pro poslední dvě zmíněné kategorie. V jejich případě se šíří pověsti, že jsou sledovány faktory jako nadměrné hraní her, podvádění v online videohrách a častá změna adresy, které jsou hodnoceny negativně. Naopak pozitivně jsou hodnoceny dary na charitu, přátelství s lidmi, kteří mají vysoké hodnocení na Sesame kredit a zdvořilé chování na sociálních médiích. V tomto případě se však jedná jen o dohady. Ale dá se předpokládat, že díky tomuto systému vznikla nevraživost vůči státnímu systému sociálního

kreditu ještě před tím, než byl představen v plném rozsahu (Mac Síthigh – Siems, 2019: 15).

Oproti systému sociálního kreditu, mají uživatelé Sesame kredit mnohem větší výhody. Uživatelé s vyšším skóre mají lepší přístup k snadným formám úvěru. Mnoho dalších společností ho navíc začíná využívat k vlastnímu hodnocení svých zákazníků. V praxi to znamená, že například nemusí platit zálohu za pronájem bytu či auta, získávají rychlejší odbavení v hotelech a leteckých společnostech. Situace došla tak daleko, že na prestižních seznamovacích webech uživatelé mohou zveřejnit Sesame kredit jako symbol statusu (Mac Síthigh – Siems, 2019: 15). Jediným současným propojením mezi Čínskou lidovou vládou a Alibabou je dohoda, kterou Alibaba podepsala v roce 2015 spolu s Nejvyšším lidovým soudem o omezení služeb uživatelům, kteří byli státem zaneseni na černou listinu. Primárně se jedná o zabránění občanům ve specifických nákupech nebo v přijímání určitých druhů půjček (Schaefer – Yin, 2019: 44).

3.1.3 Systémy blacklistů a redlistů

Soudy a vládní agentury vytvořily nepřehledné množství blacklistů, které označují pachatele závažných zločinů. Čínská vláda věří, že zveřejnění těchto seznamů plní funkci personifikace, ostudy i zastrasování (Drinhausen – Brussee, 2021). První černá listina byla vytvořena již v roce 2013 a za jejím zrodem stál Nejvyšší lidový soud. Jejím hlavním cílem bylo označit občany a firmy, které nedodržely rozsudky nařízené soudem. Pokud se občan dostal na tento seznam, znamená to, že si nemůže například zakoupit letenky nebo lístky na vysokorychlostní železnici a podobně (Schaefer – Yin, 2019: 12-13).

V roce 2015 byla spuštěna webová stránka pod názvem Credit China jejímž cílem je zveřejnit jména lidí a institucí, které jsou na různých blacklistech a redlistech (Liu, 2019: 24). Zaznamenané drobné přestupky se mohou hromadit

a mohou být upgradovány na závažné přestupky (Drinhausen – Brussee, 2021). Opět se ale nejedná o jednotné seznamy. Existují různé seznamy založené na různých jurisdikcích ústředních vládních agentur, zatímco Národní komise pro rozvoj a reformy dohlíží anebo koordinuje jejich návrh a implementaci. Navíc v současné době má téměř každé město v Číně vlastní webovou stránku zobrazující jejich blacklist a redlist (Liu, 2019: 24). Některé položky jsou po určité době automaticky smazány, zatímco závažné trestné činy vyžadují, aby pachatel provedl proces opravy kreditu (Drinhausen – Brussee, 2021). Úspěšné odstranění z blacklistu obvykle trvá 2 až 5 let, což má často negativní dopad na privilegia poskytovaná těmto jednotlivcům a podnikům ve společnosti. Předčasné vyškrcnutí ze seznamu je možné pouze v závislosti na závažnosti trestného činu a na tom, zda pachatel učinil dost pro nápravu situace v očích příslušného řídicího orgánu (Donnelly, 2021). Sankce, které jedinec navíc velmi často obdrží, neovlivňují pouze osoby zapsané na seznamu, ale mohou ovlivnit také děti dané osoby, protože nemohou například navštěvovat soukromé školy (Liu, 2019: 25).

Blacklisty mají různá kritéria pro zařazení. Například Úřad pro civilní letectví dal na svou černou listinu lidi, kteří se nevhodně chovají na letištích a v letadlech. Samotné důsledky vstupu na tyto seznamy se liší, a to i poté, co v roce 2016 podepsalo 44 ústředních vládních agentur dohodu o sdílení údajů a společném trestání lidí na různých blacklistech. Zveřejnění osobních údajů, jako je jméno, adresa, spolu s důvody, proč je osoba na blacklistu, na webových stránkách Credit China je tak jediným jednotným trestem (Liu, 2019: 24).

Jako další příklad blacklistu si můžeme uvést seznam diskreditovaných dlužníků, který spravuje Nejvyšší lidový soud. Lidé jsou na tuto listinu nejčastěji zařazeni kvůli neplacení dluhů v ekonomických sporech po rozhodnutí soudu. Typickým případem je osoba, popřípadě podnik, který dluží ostatním peníze, ale odmítá platit i přestože má ekonomickou kapacitu, poté, co soud rozhodl, že by měl. Soud, který spravuje tento seznam, začal spolupracovat s různými vládními agenturami na zavedení společných sankcí s cílem omezit nákupy lidí na tomto seznamu, včetně věcí, jako jsou jízdenky na vlaky, letenky, nemovitosti a výdaje

spojené s dovolenou (Liu, 2019: 24-25). Tento seznam je znám pod jménem Defaulter a je to momentálně nejobsáhlejší blacklist, který v Číně můžeme nalézt. K tomuto seznamu je možné se dostat prostřednictvím webové stránky či některé z aplikací, jako je například *Laolai checker*. Uživatelé této aplikace v ní mohou vyhledávat podle jména dlužníka, zobrazit podrobnosti o historii právních přestupků a zobrazit aktuální stav plnění (Schaefer, 2019).

V současné době je patrná spolupráce mezi jednotlivými vládními úřady, které se zaměřily na vytvoření společných sankcí. Kromě omezení spotřeby jsou nyní v novém plánu omezena i práva související s prací ve vládě nebo propagací ve veřejných institucích. Kromě toho by se lidé na seznamu diskreditovaných dlužníků dokonce nazývali odlišně, jako *laolai*, což znamená velmi nepoctivý člověk, který odmítl splácet své dluhy (Liu, 2019: 25).

Systém sociálního kreditu také zavádí redlisty, které jsem zmiňovala výše. Tyto seznamy naopak odměňují za dodržování předpisů (Drinhausen – Brussee, 2021). Společnosti, které jsou umístěny na takovém seznamu, mohou čerpat řadu výhod, například mohou získat rychlejší celní odbavení. Jednotlivci naopak mají rychleji zpracována daňová přiznání (Donnelly, 2021). Redlisty jsou strukturovány podobně jako blacklisty. Na národní úrovni existuje několik velkých hlavních seznamů a poté celá řada místních redlistů na městské a provinční úrovni (Schaefer – Yin, 2019: 16).

V současné době, jsou ale blacklisty zaměřeny spíše na chování společností než jednotlivců. Stačí se podívat na případ Peking, kdy v roce 2018 bylo na černou listinu přidáno více než 3,59 milionů podniků. Ty na ně bývají umístěny především kvůli podvodům či nadměrnému znečištění. Takovéto firmy pak nemohou vstupovat do tendrů na nové projekty, účastnit se dražeb či vydávat dluhopisy. To by mohlo naznačovat, že mechanismy sociální kontroly jsou více agresivní vůči společnostem než vůči jednotlivcům (Kshetri, 2020: 17).

Všeobecně ale tento systém blacklistů a redlistů vyvolal řadu zmatků. Předpokládalo se, že pokud bude občan či společnost umístěna na nějaký

blacklist, automaticky mu klesne sociální skóre. Jediné skóre, které může být ovlivněno je to finanční, a to pouze na základě nějakého finančního prohřešku (Schaefer – Yin, 2019: 15).

3.1.4 Systémy městské správy

Městské systémy jsou v současné chvíli klíčovými hráči individuálního sociálního kreditu. Za shromažďování a správu většiny informací o občanech je odpovědné město či provincie, kde je občan přihlášen k trvalému pobytu (Schaefer – Yin, 2019: 24). Do května 2019 zavedlo 21 čínských měst vlastní kvantifikovaný systém sociálního kreditu a dalších 27 se připravuje na jeho spuštění. Můžeme pozorovat výrazné zvýšení rychlosti, s jakou jsou městské systémy uváděny do provozu. Taková města se většinou nacházejí v provinciích východního pobřeží Číny, mají více než milion obyvatel a zauímají kritické ekonomické nebo politické pozice. Jedná se například o Šanghaj, Suzhou, Xiamen a Hangzhou (Liu, 2019: 26). Systémy městské správy těží z toho, že v posledních několika letech roste také počet zákonů a předpisů, které odkazují na systém sociálního kreditu jako na mechanismus vynucování. Patří mezi ně zákony na národní úrovni, jako je zákon O zahraničních investicích (2019), zákon O správě vakcín (2019) a nedávno přijatý zákon O biologické bezpečnosti (2020) (Drinhausen – Brussee, 2021). Taktéž se liší i škály těchto systémů. V současné době neexistuje žádný národně stanovený standard pro individuální hodnocení sociálního kreditu, takže každé město hodnotí své obyvatele v jiném měřítku. V Su-čou se skóre sociálního kreditu může pohybovat od 0 do 200. V Hangzhou, od 0 do 1000. A dokonce i ve městech, kde jsou skutečná rozmezí skórování stejná, se algoritmické modely použité k určení těchto skóre liší (Schaefer, 2019).

Současná podoba těchto městských systémů má stále primitivní podobu a spíše se dají přirovnat k věrnostním programům, jaké provozují letecké společnosti. Skóre se také mezi městy nesdílí, protože každé z nich používá

různá bodovací kritéria a mechanismy (Drinhausen – Brussee, 2021). Záznamy jsou ale sdíleny mezi jednotlivými městskými orgány. Pokud je občan například chycen při řízení pod vlivem alkoholu, městská policie si standardně vede záznam o dopravním přestupku jako obvykle a také by toto porušení bylo přidáno do městského systému sociálního kreditu. Pro ulehčení práce úřadům (Schaefer – Yin, 2019: 24) vzniká řada aplikací, které mají ulehčit práci městským úředníkům, ale umožňují občanům kontrolovat jejich skóre. Každé město používá mírně odlišný přístup: některá, jako Fuzhou a Nanjing, zavádějí funkce sociálního kreditu do stávajících aplikací městských služeb, zatímco jiná vytvářejí specializované aplikace pro správu sociálního kreditu (Schaefer, 2019).

3.1.4.1 Digitalizace systémů městské správy

Systém sociálního kreditu je často představován jako plně digitalizovaný a datově řízený systém. Situace je mnohdy ale jiná. Často zde Čína naráží na problém velké roztržitosti. Je nutné sledovat různé regionální seznamy, což může být komplikované. Stačí se podívat na případ jedné nejmenované zahraniční společnosti, které působila na čínském trhu. Na jedné platformě byla zaevidována pro závažný přestupek, ale na druhé příslušné platformě ne (Drinhausen – Brussee, 2021).

Jedním ze způsobů, jak občanům přiblížit systém sociálního kreditu jsou mobilní aplikace. O těch jsem se zmiňovala již dříve. Ty se staly neodmyslitelnou součástí systému. Jednou z nejpropracovanějších městských aplikací je My Nanjing, která se snaží zahrnout vše v jedno. Tato aplikace je velmi ambiciózní, a přesto, navzdory řadě funkcí, velmi dobře provedená. Spojuje městskou dopravu, údaje o životním prostředí, nemocnice, poskytovatele veřejných služeb, úřady pro občanské záležitosti, soudy, školy, místní finanční instituce a charitativní organizace do jednoho kontaktního místa pro služby občanům. Navíc je zde také bodový systém, který zvyšuje ochranu životního

prostředí⁶. Zelené body jsou uživatelům přiřazovány na základě jejich využívání veřejné dopravy, přičemž body získávají za chůzi, cykloturistiku, autobus nebo jízdu metrem. Občané mohou získat dvojnásobné body za to, že nejezdí v silně znečištěných dnech. Tyto kladné body přinesou občanům drobné dárky od města. Město ale do budoucna plánuje revizi a dá se očekávat, že bude toto bodové ohodnocení navázáno na systém sociálního kreditu (Schaefer, 2019).

Existují ale i aplikace, které sice nejsou tak komplexní, ale soustředí se primárně právě na sociální kredit. Jednou z nich je Xiamen Egret Points, která vznikla pro město Xiamen či aplikace z města Fuzhou. Toto město již spustilo celoměstský bodovací systém, který má číselné skóre v měřítku 0–1000. Do aplikace není v tuto chvíli povinné se registrovat, což samozřejmě ovlivnilo počty uživatelů (Schaefer, 2019). V současnosti má Fuzhou 1,7 milionu registrovaných uživatelů, zhruba 21 % a Xiamen jen 210 059, což je zhruba 5 % populace města (Lewis, 2019). To je dááno za vinnu nezajímavým odměnám, jako je například zapůjčení knih v knihovnách či městských kol bez poplatků nebo slevy na parkování (Schaefer, 2019). Přesto se jedná o velmi zajímavou ukázkou toho, jak by systém sociálního kreditu mohl fungovat. Ve městě Fuzhou je také skóre v rozsahu 0–1000, přičemž občané začínají na 500 bodech, zbývajících 500 získávají na základě jejich individuálního záznamu. Skóre se počítá na základě dat shromážděných příslušnou městskou veřejnou úvěrovou platformou. Obecně jsou data rozdělena na čtyři typy, jak je uvedeno v ustanoveních o správě úvěrové platformy každého města: základní údaje (jako např. vzdělání, zaměstnání, rodinný stav, povolání atd.), pozitivní kredit (např. vyznamenání udělená vládou, dobrovolnictví, příspěvky na charitu atd), upomínky (platby po splatnosti) a negativní kredit (právní delikty) (Lewis, 2019). Tyto systémy jsou ve své podstatě velmi podobné a jsou využívány i k řešení lokálních problémů. Například Šanghaj dlouhodobě bojuje s hromaděním odpadu. Zahájila proto program třídění odpadků a prostřednictvím systému sociálního kreditu penalizuje společnosti a jednotlivce, kteří nedodržují předpisy.

⁶ V současnosti není nijak propojen se systémem sociálního kreditu.

V Jinanu může být skóre občana ovlivněno tím, že jeho pes bude volně pobíhat na veřejném prostranství (Schaefer – Yin, 2019: 27).

Algoritmy, ze kterých vycházejí výše zmiňované aplikace, se příliš neliší od stávajících modelů kreditního hodnocení pro spotřebitelské úvěry, které se globálně používají. Problém nastává v tom, že se algoritmy snaží o kvantifikaci sociálního chování. Odborníci upozorňují na to, že tyto algoritmy zdaleka nejsou zralé nebo osvědčené. Jejich modely sužují velmi nejednoznačné termíny a popisy. Například dodržování slibů v Xiamen je popsáno jako chování, při kterém se staráme o ostatní a tím obohacujeme společnost (Lewis, 2019).

Ukázalo se, že mnohem propracovanější podobu mají aplikace pro firmy a živnostníky. Velká část z nich umožňuje přístup veřejnosti k údajům o úvěrové historii podniků a profesionálů v oblasti služeb, takže systém může sloužit jako nástroj pro odstraňování nedůvěryhodných firem. Některé z těchto aplikací jsou specifické pro dané odvětví, zatímco jiné se zaměřují na všechny podniky v určitém městě (Schaefer, 2019).

Velmi problematickým bodem systému sociálního kreditu jsou kamery se systémem na rozpoznávání obličejů. V současné době je napříč Čínou více než 200 milionů těchto kamer. Software je schopen upozornit úředníky, pokud dojde k porušení jakýchkoliv předpisů (Donnelly, 2021). Tento kamerový systém je velmi výkonný, používá fotoaparát s rozlišením 500 mega pixelů, který byl vyvinut ve spolupráci Fudanské univerzity a optickým institutem Changchun z Čínské akademie věd. Jeho rozlišení je pětkrát podrobnější než lidské oko a dokáže identifikovat jedinou osobu mezi desítkami tisíc lidí. Další iniciativa umísťuje tyto kamery dokonce na drony podobné holubicím, aby mohly lépe sledovat případný dav (Cuthbertson, 2019). I když se na první pohled může zdát, že se jedná o velmi vyspělý způsob kontroly, realita je trochu jiná. V současné době jsou tyto informace shromažďovány úředníky vládních agentur a zadávány ručně pomocí tabulky aplikace Excel do systému (Schaefer – Yin, 2019: 11).

Nikde se však nepíše o přímém propojení na státní systém sociálního kreditu. Jak jsem již řekla, něco takového momentálně neexistuje. Nyní můžeme pouze spekulovat o tom, že tyto kamery slouží městům a komunistické straně ke sledování nevhodného chování, které případně může vézt k zařazení na některý z blacklistů. Je důležité se zamyslet i nad mentalitou čínských občanů.

3.2 Aktuální podoba

Navzdory tomu, že systém sociálního kreditu vzniká na popud čínské vlády, zůstává systém neprůhledný kvůli decentralizovanému ukládání informací. Regulační džungle výstižně ilustruje chaotickou a nekonzistentní povahu systému jako celku. Systém taktéž v průběhu let měnil své priority. To se například ukázalo s příchodem onemocnění COVID-19. Systém sociálního kreditu sledoval a sankcionoval porušování preventivních opatření proti pandemii, stabilizoval ceny a později stimuloval bezpečný a řádný návrat na pracoviště. V různých městech byli na černou listinu přidáni občané, kteří se pokoušeli vyhnout karanténě, odmítli si nechat měřit teplotu na kontrolních stanovištích nebo úmyslně tajili svou historii cestování v těžce zasažených oblastech. Zároveň systém poskytl ochrannou lhůtu pro dlužníky, kteří byli zasaženi korunou (Drinhausen – Brussee, 2021).

Čínská vláda však neopouští myšlenku, že by vznikl jednotný systém sociálního kreditu. Touto myšlenkou se nadále zabývá státní rada. Ta vydala mezi lety 2019 a 2020 několik nových pokynů pro standardizaci postupu (Drinhausen – Brussee, 2021). Tyto dokumenty mimo jiné počítají se zaznamenáváním sociálního skóre, které je vydané městy. Jinými slovy, nevypadá to, že by ústřední vláda měla v nejbližší budoucnosti plány vydávat státní sociální skóre občanům, ale plánuje vést záznamy o skóre města. Na základě toho můžeme očekávat, že všechna města nakonec vyvinou vlastní bodovací systémy (Schaefer – Yin, 2019: 28).

Poměrně důkladně jsem popsala situaci ve dvou městech – Xiamen a Fuzhou. A je jasné, že situace popisovaná v seriálu Black Mirror nenastala. V těchto dvou městech nejsou skóre lidí vůbec ovlivněna údaji ze soukromého sektoru. Například online nákupy lidí nebo příspěvky na sociálních médiích nemají žádný vliv na současnou podobu skóre (Lewis, 2019). Přesto přetrvává mnoho otázek ohledně budoucího směřování a životaschopnosti projektu. Čína nebyla stále schopná úspěšně kvantifikovat sociální chování pomocí algoritmů (Lewis, 2019). Systém sociálního kreditu čekají i v budoucnu další výzvy. Mezi ně patří například ochrana zájmů občanů a jejich osobních údajů, právní odpovědnost, nemluvě o obtížných otázkách, jako je soukromí a etika (Lewis, 2019).

Současná podoba systému sociálního kreditu vede i k rozdílům v trestech. Primární způsob trestání se zakládá na blacklistech (Drinhausen – Brussee, 2021), o kterých jsem již mluvila výše. Ale tyto seznamy se potýkají s řadou problémů. Jako hlavní problém vidím to, že na stejných blacklistech se objevují jedinci s rozdílnou závažností spáchaného prohřešku. Například se na stejný seznam dostal jedinec, který nezaplatil pokutu ve výši 600 CNY⁷, ale i ten, který dlužil miliony (Drinhausen – Brussee, 2021).

Jedním s takových trestů je nejčastěji zákaz cestování nějakým dopravním prostředkem. Jednou ročně se stovky milionů Číňanů vracejí do svých rodných měst, aby oslavily jarní slavnosti. Prázdninová sezóna 2019 dokonce zaznamenala 3 miliardy cestujících v rámci 40 dnů. Vnitrostátní dopravní služby jsou během této doby vážně přetíženy. Systém sociálního kreditu proto mimo jiné kontroluje chování v letadlech, vlacích atd. Šarvátky, ničení vybavení, kouření, nastupování bez lístku, otevírání nouzových východů a další porušování přepravních pravidel může mít za následek zákaz dalších jízd. Tyto incidenty obvykle hlásí zaměstnanci dopravních společností, ale Chengxin Chunyun, aplikace vydaná v roce 2017 konsorciem národních státních agentur umožňuje

⁷ Kurz ke dni 10.3.2021 činí 3,38 CZK. V přepočtu se tedy jedná o 2028 CZK.

uživatelům nahrávat vlastní zprávy. Aplikace přijímá pozitivní i negativní zprávy o kvalitě přepravních služeb a chování cestujících. Uživatelé mohou nahrávat fotografické důkazy a v okamžiku, kdy budou incidenty prošetřeny a ověřeny, budou zprávy zaznamenány (Schaefer, 2019). Zprávy z roku 2019 ukazují, že více jak 23 milionů lidí bylo na blacklistu z cestování letadlem nebo vlakem kvůli nízkým skóre sociálního kreditu, které vydává čínské národní veřejné informační centrum pro úvěry (Donnelly, 2021). Podívejme se na konkrétní případ. Liu Hu je novinář působící v Číně, píšící o cenzuře a korupci. Kvůli své práci byl Liu několikrát zatčen a zařazen Nejvyšším lidovým soudem na blacklist, který mu brání v koupi letenky, cestovat na některých vlakových linkách, kupovat nemovitosti nebo si půjčovat. Jeho odsouzení nezahrnovalo žádný proces, žádnou informaci o prohřešku či trestu. Jednoho dne si jednoduše nemohl koupit jízdenku (Kobie, 2019).

Další tresty mohou ovlivňovat například oblast vzdělávání, zaměstnání či sociální status ve společnosti. Nízký rating může bránit studentům navštěvovat určité univerzity nebo školy, pokud oni nebo jejich rodiče mají příliš špatné hodnocení. Například v roce 2018 byl studentovi odepřen vstup na univerzitu kvůli přítomnosti jeho otce na blacklistu dlužníků. V případě zaměstnání je situace podobná. Zaměstnavatelé mají právo kontrolovat blacklisty, zda nejsou kandidáti na některém vedení a dle toho uzpůsobit své rozhodnutí o případném přijetí či nepřijetí. Zaměstnání na vládní pozici budou omezena na jednotlivce pouze s určitým sociálním kreditním hodnocením (Donnelly, 2021).

Můžeme očekávat, že bude růst vliv Sesame kredit, která může do systému vložit obrovské množství dat svých uživatelů, kterými disponuje. Bez údajů ze soukromého sektoru, by tyto vládní modely neměly šanci na úspěch (Lewis, 2019).

Paradoxně v Číně můžeme nalézt mnohem intenzivnější projekty, které mnohdy jednají nad rámec zákonů a předpisů. Jedná se například o Golden Shield, Skynet nebo Safe Cities (Drinhausen – Brussee, 2021). Například Golden Shield je označení projektu, který bedlivě pod dohledem komunistické strany

sleduje obsah internetu. Tato vládní politika přispěla k dramatickému poklesu počtu příspěvků na čínské blogovací platformě Sina Weibo⁸ a umlčela mnoho nejdůležitějších hlasů Číny prosazujících reformu a otevření internetu (Economy, 2018).

Čínský systém sociálního kreditu je velmi často přirovnáván k seriálu Black Mirror, reality show Big Brother a všem dalším dystopickým budoucím autorům sci-fi. Realita je komplikovanější (Kobie, 2019). Systém sociálního kreditu, jaký existuje dnes, je nesourodá síť regionálních pilotních projektů a experimentálních projektů. S jistotou můžeme říct, že má před sebou ještě dlouhou cestu, než se stane komplexním systémem v celostátním měřítku, který určuje všechny aspekty života občana v rámci jediného skóre (Wang, 2019b). Projekt je velmi často kritizován, ale kritika je primárně vztažena k soukromým kreditním systémům, jako je například Sesame kredit, který stále nemá oficiálně nic společného s vládním systémem sociálního kreditu (Kobie, 2019).

Jedním z dalších problémů je, že různé vládní agentury se snaží maximalizovat své vlastní zájmy a moc. Přičemž dominantní postavení má Čínská lidová banka. Různé ústřední vládní agentury stále navrhují své vlastní blacklisty, zatímco místní samosprávy stále navrhují odlišné místní metriky systému sociálního kreditu, což vede k tříštění celého systému. To poukazuje na to, že multiplicita systému sociálního kreditu bude spíše trvat, než že bychom se přiblížili k jednotnému systému. Stěžejní agentury jako Čínská lidová banka a Národní komise pro rozvoj a reformy se ani nedokážou dohodnout na tom, o čem by vlastně měl tento kreditní systém být. Čínská lidová banka se zaměřuje na úzkou finanční definici kreditu a výrazně se tak odlišuje od sociálního pojetí Národní komise pro rozvoj a reformy (Liu, 2019: 30)

⁸ Obdoba platformy Twitter.

3.2.1 Reakce čínských občanů na systém sociálního kreditu

Ačkoli z globálního hlediska panuje výrazný odpor vůči systému sociálního kreditu, zdá se, že většina čínských občanů tento systém schvaluje. Na základě studie z roku 2018, kterou provedla univerzita v Berlíně (viz příloha č. 2) můžeme zaznamenat 80 % podporu obyvatel Číny (Donnelly, 2021).

Ve světových médiích koluje několik rozhovorů, které z velké části poukazují na kladné přijetí systému. Pan Zhu, uvádí příklad své matky. Nechtěl, aby mohla používat smartphone, protože by se mohla stát obětí online podvodníků. Věří, že nový systém sociálního kreditu zvýší morálku a důvěryhodnost obyvatel Číny. Jeho strach je pochopitelný, protože Čína zaznamenala rostoucí počet případů podvodů. Běžní obyvatelé jsou přesvědčeni, že trest za tyto trestné činy nestačí k odrazení od opětovného páchání kriminální činnosti, a právě proto je potřeba zavést systém sociálního kreditu (Wang, 2019a).

Jako další příklad Wang uvádí mladou maminku, která z důvodu zdravotní potíží hledala chůvu pro své dítě. Při výběru chůvy byla velmi nesvá, protože slyšela tolik špatných příběhů, které zahrnovaly krádeže, ale třeba i týrání. Lidé z venkova, kteří by byli ochotni tuto práci vykonávat, nejsou dle místních obyvatel důvěryhodní. Přicházejí do velkých měst, nikdo neví, odkud pocházejí a kde byli nebo co dělali. Proto velmi kladně hodnotí myšlenku systému sociálního kreditu: *„Nemohu se dočkat implementace systému sociálního kreditu, určitě bude méně podvodů. Ubyde i těch, kteří nahlas přehrávají videa ve veřejné dopravě, těch, kteří předbíhají ve frontě, těch, kteří jen nezodpovědně nechávají válet sdílená kola uprostřed silnice ... Vsadím se, že se budou chovat mnohem lépe, pokud jejich chování bude zaznamenáno pomocí špičkových technologií“* (Wang, 2019b).

Lidé jsou všeobecně méně znepokojeni tím, že se vzdají části svého soukromí, pokud by to znamenalo výrazně vyšší stupeň bezpečnosti a jistoty. Dle občanů nový systém sociálního kreditu přinese zvýšení veřejné morálky (Wang,

2019a). Jen špatní lidé se tohoto systému budou bát, zbytek nemá co skrývat (Wang, 2019b). Zároveň je zde také strach z donašečství. Město Rongcheng má ve svém systému sociálního kreditu zahrnuté i takzvané *sběratele informací*. To jsou velmi často milé postarší dámy v důchodu, jejímž úkolem je chodit po městě a zaznamenávat dobré a špatné skutky, které poté hlásí místní kanceláři sociálního kreditu. Tato část systému není objektivní (Schaefer – Yin, 2019: 27), mohlo by hrozit jeho zneužití, jak vládními agenturami, tak pomstychtivými sousedy.

Čínskou společností se šíří i řada mýtů. Mnozí jsou přesvědčeni, že podobný systém sociálního kreditu je již dlouhodobě implementován v Evropě a má skvělé výsledky. V rámci svého výzkumu Wang několikrát narazila na následující příběh. Mladá Číňanka, která studovala v evropské zemi během cestování, zjistila, že na nádražích či v autobusech nejsou žádné turnikety a lístky jsou kontrolovány jen zřídka. A protože je doprava drahá, rozhodne se toho využít a jezdí vlakem bez patřičné jízdenky. I když je několikrát chycena, zaplatí pokutu a v této činnosti pokračuje dál. Nakonec promuje se skvělými známkami a začne hledat zaměstnání. Ačkoli se několikrát dostane do závěrečné fáze pohovoru a pohovory proběhnou dobře, zdá se, že si nedokáže zajistit práci. Když požádá HR manažera o zpětnou vazbu, proč nebyla úspěšná, řekne jí, že sice odpovídá všem předpokladům, ale když zkontrolovali její individuální kreditní záznam, zjistili, že několikrát cestovala na černo a oni nemají zájem o spolupráci s někým takovým. Existuje celá řada verzí tohoto příběhu, od těch kratších, které se objevují v tištěných časopisech, až po online články (Wang, 2019b).

Výzkum Genii Kostky jasně ukazuje na všeobecně kladné přijímání systému. Více než 49 % dotazovaných uvedlo silný souhlas se systémem sociálního kreditu. Silný nesouhlas vyjádřilo pouze 1 % respondentů. Existuje zde i 18 % skupina (příloha č. 3), která se vyjádřila hodnotově neutrálně, což může naznačovat existenci skupiny pochybovačů. Taktéž již v úvodu své práce překvapila rozdílem pokrytí komerčního sociálního kreditu a městského. Čtyři z

pěti respondentů používá alespoň jeden komerční systém sociálního kreditu, zatímco pouze 7 % je součástí pilotního projektu systému sociálního kreditu, které řídí místní vlády (příloha č. 4) (Kostka, 2019: 1573, 1575). Tento výzkum je velmi zajímavý, ale jak se autorce podařilo odrazit skutečnost? Schaefer a Yin spekulují o tom, že výsledky jsou zkresleny strachem čínských obyvatel z komunistické vlády. Nebo může extrémně vysoká úroveň přijetí být částečně způsobena skutečností, že systém sociálního kreditu nemá doposud dopad na jejich život. Měli bychom být schopni získat jasnější informace o veřejném mínění za pár let, jakmile bude systém dlouhodobě v provozu (Schaefer – Yin, 2019: 34).

4 ANALÝZA VYUŽITÍ NÁSTROJŮ NORMALITY V ČÍNSKÉ LIDOVÉ REPUBLICE

S ohledem na stanovený cíl a výzkumné otázky této práce jsem si zvolila jako metodu kvalitativní obsahovou analýzu. Kvalitativní výzkum můžeme považovat za hledání porozumění, které je založené na zkoumání určitého sociologického nebo lidského problému, přičemž autor práce vyhledává a následně analyzuje informace, které jakýmkoliv způsobem přispívají k bližšímu osvětlení jeho výzkumných otázek (Hendl 2005: 50). Výhodou této metody pro mě byla i možnost postřehnout specifické znaky normality, které by mohly v případě kvalitativní metody ujít mé pozornosti.

Jaké jsou mé výzkumné otázky? Jak jsem avizovala v úvodu, cílem této diplomové práce je odpovědět na tři otázky. Zaprvé, využívá Čínská lidová republika nástroje normality, jimiž řídí a kontroluje své obyvatele? Abych mohla na tuto otázku odpovědět, bylo potřeba definovat pojem normality. Ten se mi podařilo specifikovat přes kvalitativní znaky, v tomto případě nástroje, které vykazuje představená teorie Michela Foucaulta. Jedná se o moc jakožto biomoc a governmentalitu, vědění, internaci a dohled, přičemž všechny tyto znaky jsou spolu propojeny. Internace a dohled jsou v této práci chápány jako soubor opatření, které vedou k práci všechny ty, kteří by se bez zajištěného pořádku státem nedokázali uživit (Foucault, 2019: 71). Zjednodušeně řečeno, jedinec je sledován, a pokud se nepřizpůsobí požadovaným normám státu a společnosti, bude potrestán. Hlavním cílem trestu je to, aby svoji chybu přiznal a již ji neopakoval. Pokud se tak stane a jedinec pochopí své prohřešky, bude moci být integrován zpět do společnosti. Aby takový to proces byl vůbec možný, je důležitý nepřetržitý dohled a napravení deviantního (nenormálního) chování, tak aby mohlo dojít k integraci morálního jedince, který souhlasí s nastavenými normami. Je proto důležité v systému hledat procesy dohledu a trestu, který má vzdělávací charakter.

To, co je moc, biomoc a governmentalita je již komplikovanější. Biomoc v tomto případě chápu jako formu moci, která probíhá prostřednictvím kontroly a

předpisů, které optimalizují životy jedinců podle přání státu. K tomu stát využívá statistická data a politickou ekonomii. A právě na tuto charakteristiku se zaměřím při hledání biomoci uvnitř systému sociálního kreditu. Jaká ekonomická data systém sbírá? Využívá statistická šetření? Pokud ano, jaký mají dopad na jednotlivce? V případě governmentality budu sledovat pozici institucí, postupy a analýzy využívané k dosažení svrchovanosti a disciplíny. Tyto nástroje jsou pak hledány v rámci popisu systému sociálního kreditu, který vychází z dokumentu *Oznámení Státní rady o vydání: Plánovacího plánu výstavby systému sociálního úvěru (2014–2020)* a odborných publikací mezi roky 2018–2021.

Za druhé, produkuje tento systém normalitu ve Foucaultovském smyslu? Jestliže nalezneme všechny čtyři nástroje normality, které jsme si definovali, budu schopna s jistotou určit, že systém produkuje normalitu ve Foucaultovském smyslu. Pokud se mi to nepodaří, tak v krátkosti představím teoretický vývoj, který by k takové normalitě mohl vést.

Za třetí, pokud systém skutečně produkuje normalitu, ohrožuje tato normalita lidská práva? Primárně se zaměřím na to, zda zavedené mocenské techniky obyvatele Číny skutečně uvrhují do stále větší nesvobody. A zda skrze transformaci vědomí a řízení chování člověka může stát vytvářet poslušné, předvídatelné a manipulovatelné subjekty, které ztrácejí svá lidská práva. V závěru se zaměřím na konkrétní články Listiny základních práv a svobod, kterou vydala Organizace spojených národů a rozeberu je ve vztahu k systému sociálního kreditu.

4.1 Nástroje normality v systému sociálního kreditu

V úvodu této části musím znovu zdůraznit, že Čínská lidová republika doposud nemá jednotný systém sociálního kreditu a k tomu, aby měla jednotné, vše vysvětlují skóre, čeká ji dlouhá cesta, která možná nikdy nebude naplněna,

protože se systém stále potýká s vnitřními rozpory vlády, která se nemůže dohodnout na jeho konkrétní podobě.

Konec roku 2020, na který se celý svět díval jako na stěžejní milník ve vývoji sociálního kreditu, nám ale umožnil probádat tento systém více do hloubky. Již víme, že systém, který je dnes v provozu, lze nejlépe popsat jako politický rámec, který zahrnuje velké množství iniciativ, které fungují samostatně a bez přísné kontroly ústřední komunistické vlády. Doposud vzniklo několik desítek městských pilotních systémů sociálního kreditu, které primárně kladou důraz na to, aby podněcovaly morální a zákonné chování tím, že motivují občany, podniky, sociální organizace a vládní agentury k dodržování zákonů a předpisů ve vybraných klíčových oblastech (Kostka, 2019: 1567). I když čínská ústřední vláda nedomínuje v řízení systému, stále tu však hraje důležitou roli, kterou nesmíme opomíjet. Komunistická vláda považuje systém sociálního kreditu za politický nástroj, jehož cílem je v budoucnosti rozšířit moc Pekingu nad úředníky i běžnými občany, potlačit korupci, zpřísnit vnitřní dohled a zvýšit prosazování centrální politiky v regionálních vládách (Schaefer – Yin, 2019: 39). Ale jak je to s otázkou normality?

Ráda bych pro tuto analytickou část zachovala dělení, se kterým jsem pracovala v rámci představení sociálního kreditu. Proto bude následující část rozdělena do čtyř samostatných podkapitol: celostátní vládní kreditní systém, komerční systémy finančního kreditu, celostátní vládní systémy blacklistů / redlistů a systémy městské správy, se kterými pracoval Liu (2019: 23-25). V rámci těchto podkapitol budu aplikovat předem definované nástroje normality. Pro lepší pochopení, jsem se rozhodla do této části zahrnout i konkrétní příklad městského systému sociálního kreditu ve městě Fuzhou, abychom viděli názorné použití alespoň nějakého systému sociálního kreditu. Na tyto čtyři podkapitoly ještě navážu dalšími dvěma. První z nich se věnuje zhodnocení systému sociálního kreditu a druhá pak tomu, jaký má tento systém vliv na lidská práva a co to může znamenat pro čínskou společnost jako takovou.

4.1.1 Celostátní vládní kreditní systém

Celostátní vládní kreditní systém nemá v žádném dostupném dokumentu obsáhlejší vysvětlení a z velké části jej doprovází spekulace. V čele celého projektu stojí bezesporu Čínská lidová banka, která vytvořila vlastní kreditní skóre. Toto skóre je však založeno pouze na ekonomických informacích, jako je například počet kreditních karet, historie hypotéky a zpožděné splátky. Zcela zde chybí sociální problematika. Tento systém je ale stále ve vývoji a v současné chvíli se nevyrovná rozsahem těm soukromým. Tento systém navíc pracuje na principu evropských a amerických společností, jako je například FICO. Tudíž zde můžeme zaznamenat stejné principy, kterými se řídí západní společnost (Liu, 2019: 23). Můžeme v takovém systému najít znaky normality?

Pokud bych vycházela z podobnosti s právě zmiňovaným kreditním systémem FICO, tak v podstatě ano. Toto skóre říká věřitelům o vaší bonitě, tedy o tom, jak je pravděpodobné, že půjčku splatíte na základě vaší kreditní historie (MyFico, 2021). Jedná se tak o kreditní skóre, které vychází z dat platební schopnosti jedince nebo alespoň tak, jak je chápáno v západním světě. Finanční data jsou jedny z nejobsáhlejších, ke kterým má současná čínská vláda přístup. Je to ve své podstatě nástroj dohledu Čínské lidové banky, který může sloužit biomoci. Navíc data mohou být sloučena s Národní platformou pro sdílení informací, která posiluje dominanci národních institucí v přístupu k těmto informacím.

A právě problematika Národní platformy pro sdílení informací o kreditu je pro nás stěžejní. Existuje zde totiž možnost, že pouhé potrestání jedince, nebude ukončení jeho přečinu. Díky informacím, které bude čínská vláda získávat, může pomocí výpočetních nástrojů určit cíle dohledu nebo přijme proaktivní opatření dříve, než skutečně dojde k problémům (Schaefer – Yin, 2019: 10-11). Statistické šetření a práce s daty, které je v tomto případě stěžejní, nám jasně ukazuje znaky moci, o kterých Foucault mluvil ve své práci. Systém je možné využít ke kontrole a optimalizaci života občanů prostřednictvím statistických dat, které využívá právě biomoc a biopolitika. Takovéto množství nasbíraných údajů

se stane neomezeným zdrojem kontroly. Vědění je pro čínskou vládu klíčový nástroj a ta si je toho vědoma. Právě proto například vybudovala onu bezpečnostní síť kamer na rozpoznávání obličejů. Vše výše zmíněné pomůže čínské vládě vybudovat regulační mechanismy, které ve své podstatě vytvoří rovnováhu. Tato rovnováha vytváří normalizované jedince, kteří jsou chráněni před nahodilostí. A to nikoliv ukázněností, ale regulací, tak jak o tom mluvil Foucault ve svých přednáškách: Je potřeba bránit společnost (2005: 220-221).

4.1.2 Komerční systémy hodnocení kreditu

V Číně existuje několik desítek finančních společností, které vytvořili svůj vlastní kreditní systém. V této části se však zaměřím pouze na firmu Alibaba, o které jsem psala v teoretické části. To z toho důvodu, že informace o tomto systému jsou nejdostupnější a proto, že je Sesame kredit veřejností velmi často zaměňován za Čínský systém sociálního kreditu.

Je to právě Alibaba a její Sesame kredit, který je momentálně nejrozšířenější a nejobsáhlejší systém, který působí na čínském území (Drinhausen – Brussee, 2021). Sesame kredit je hodnotící systém se vším všudy, má svoji vlastní stupnici hodnocení a sleduje jedince v pěti oblastech: finanční úvěrové záznamy, chování v obchodních transakcích, dostupná aktiva a osobní údaje, preference a sociální vztahy. Tyto informace jsou sbírány pomocí platebního systému Alipay (Mac Síthigh – Siems, 2019: 15). V tomto případě je situace podobná jako u vládního finančního systému. Rozdíl je ve větších výhodách, který tento systém poskytuje. Systém totiž slouží i dalším firmám k hodnocení jejich zákazníků. Díky vysokému skóre nemusí jedinec například platit zálohu za pronájem bytu či auta, získává rychlejší odbavení v hotelech a leteckých společnostech, což je všeobecně velmi kladně přijímáno (Mac Síthigh – Siems, 2019: 15), kdo z nás by nechtěl takovéto výhody čerpat?

Někteří mohou namítnout, že Sesame kredit přece není součástí státního systému sociálního kreditu, proč se jím tedy zabírám? Odpověď je velmi

jednoduchá, Alibaba získala povolení na vytvoření tohoto systému od čínské vlády (Liu, 2019: 23). Musíme tedy připustit možnost, že čínská vláda bude z tohoto systému v budoucnu vycházet a udělení povolení bylo čistě strategickým krokem. Právě z těchto důvodů, musím do rozboru zahrnout i Sesame kredit a to zejména kontroverzní oblasti preferencí a sociálních vztahů.

Podívejme se například na hraní video her, které je údajně také sledováno. Podle posledních informací, časté hraní videoher může snížit občanům jejich Sesame kredit. Proč tomu tak je? Předěšlé studie ukazují, že mladí Číňané mohou být závislí na hraní her, odhadem 18 procent z nich hraje online videohry po dobu nejméně čtyř až pěti hodin denně. Výsledky této studie provedené čínským ministerstvem školství byly založeny na online průzkumu, kterého se zúčastnilo téměř 5 000 studentů z Pekingu, Wu-chanu a provincie Liaoning. Procento oddaných hráčů stoupá s věkem a téměř třetina starších středoškoláků v Číně přiznává hraní alespoň čtyřikrát týdně. Čínské úřady s tímto problémem dlouhodobě zápasí. Došlo to tak daleko, že v roce 2000 Čína zakázala herní konzole, což se díky široké popularitě mobilních a počítačových her ukázalo jako neúčinné řešení. Zákaz byl nakonec zrušen v roce 2015 (Armas, 2018). S tím je spojena i problematika enormního utrácení peněz. Z 500 oslovených čínských hráčů, 64 % z nich přiznalo, že na měsíční bázi utrácí peníze za online hry, včetně mnoha free-to-play⁹ a MMORPG¹⁰ her (Olivetti, 2012). Jakou roli zde hraje Alibaba? Díky platbám za hry, které jsou provedeny přes Alibabu, dokáže Sesame kredit posoudit, nakolik se jedinec věnuje hraní a zda neutráčí peníze, které jsou potřeba na zaplacení jeho hypotéky či dalších nákladů na živobytí.

Čínskou vládu všeobecně tato problematika trápí a snaží se ji všemi způsoby regulovat. Proto vydala nová pravidla zaměřená na omezení závislosti na videohrách mezi mladými lidmi. Hraní videoher je povoleno jen do 22:00,

⁹ Free-to-play sice znamená hra k hraní zdarma, ale tak úplně zdarma to být nemusí. Tento model nabízí možnost si hru bezplatně stáhnout, ovšem za některé funkce je potřeba zaplatit.

¹⁰ Z anglického massively multiplayer online role-playing game, volně přeloženo jako hra velkého počtu hráčů s prvky hraní na hrdiny (RPG).

a nesmí přesáhnout 90 minut denně. Národní tisková agentura uvedla, že nezletilí budou muset při hraní používat skutečná jména a identifikační čísla. Řada významných herních společností jako například Tencent a Netease, již tyto limity pro mladší uživatele stanovila (Hernández – Zhang, 2019). Dá se tedy očekávat, že čínská vláda využije všechny možné způsoby, aby těmto neduhům zabránila.

Nemůžeme s jistotou potvrdit, že se tento způsob kontroly stane součástí Čínského systému sociálního kreditu, ale poslední informace to naznačují. Pokud by se tak stalo, máme zde jasné příklady normality. Díky statistickým údajům, které by vládě poskytly kreditní společnosti, může čínská vláda sledovat, kolik času a peněz věnují jejich obyvatelé hrám. Pokud to přesáhne nepřipustné měřítko, může je potrestat snížením sociálního skóre. Můžeme ale s jistotou říct, že doposud neexistují žádné důkazy, které by naznačovaly, že údaje o nakupování na základě chování (například jaké položky si lidé kupují online) a údaje ze sociálních médií (například o tom, co lidé říkají v chatovacích místnostech), jsou vkládány do národní nebo městské databáze sociálních úvěrů, jediným potvrzeným propojením je omezení nákupu pro lidi na černých listinách (Schaefer – Yin, 2019: 44), o těch ale více až v následující podkapitole. Každopádně díky těmto opatřením mají tresty svoji vlastní ekonomii. Trest se totiž může změnit (zkrátit, v případě potřeby prodloužit) podle toho, jak se mění chování jedince (Foucault, 2000: 51). V našem případě podle toho, jak se mění sociální skóre občana. Tresty tak nesměřují k potrestání přestupku, nýbrž ke kontrole jedince, k neutralizaci jeho nebezpečného stavu, ke změně jeho zločinných dispozic a k neustálému působení na občana, i když již bylo této změny dosaženo (Foucault, 2000: 51).

4.1.3 Systémy blacklistů a redlistů

Blacklisty jsou pravděpodobně momentálně tou nejkontroverznější částí systému sociálního kreditu a také tou nejrozšířenější, s největším efektem na společnost. Čínská vláda totiž věří, že tyto seznamy zstudí, označí a zastraší

občany, což přispěje k jejich disciplinaci. Na jedné straně tak máme občany, kteří jsou vyloučeni společností, a je jim vnucována taktika individualizující disciplíny. Na druhé straně je univerzalita disciplinárních kontrol, která dovoluje vyznačit, kdo je nežádoucí (Foucault, 2020: 280).

Již v tuto chvíli čínská vláda pracuje na seznamu, který sjednocuje všechny známé blacklisty a redlisty, které byly vydány centrální vládou, ale i těmi městskými. Přestupky na tomto seznamu jsou sjednocovány a upgradovány na závažné prohřešky, které musí pachatel napravit (Drinhausen – Brussee, 2021). Tento způsob označování, chápu jako další systém dohledu, který čínská vláda využívá. Navíc se zde od občanů vyžaduje v mnohých případech náprava činu, za který byli na seznam umístěni. To může vést k tomu, že občan přijme svoji chybu a dojde k jeho poučení. Díky tomu je opět integrován do společnosti. Je důležité si uvědomit, že zásah čínské vlády je zde opravdu obrovský a má až nemorální charakter, protože netrestá pouze viníka, ale i jeho blízké (Liu, 2019: 25).

Nejčastější využití blacklistů je v ekonomických sporech. Soudy, které nejčastěji spravují tyto seznamy, začaly spolupracovat s nejrůznějšími vládními agenturami na zavedení společných sankcí s cílem omezit nákupy lidí na tomto seznamu, včetně věcí, jako jsou jízdenky na vlaky, letenky, nemovitosti a výdaje spojené s dovolenou – hotely a podobně (Liu, 2019: 24-25). Takové druhy sankcí jsou velmi kontroverzní, protože tvrdě mohou ovlivnit život člověka. A právě úspěch této disciplinární moci, kterou Čínská lidová republika užívá, se odvíjí od použití normalizujících sankcí (Foucault, 2000: 44).

Každému jedinci se přece může stát, že zapomene zaplatit fakturu. Absence lidského přístupu v tomto systému, ve mně vyvolává nedůvěru v implementaci blacklistů. Existuje spousta důkazů, které naznačují, že systémy občanovi nijak neoznámí, že byl umístěn na blacklist. Ten neví, že existuje nějaký problém, dokud nepožádá o jisté povolení nebo si nezarezervuje cestu, která bude následně zamítnuta. To se například stalo jednomu obyvateli Rongchengu, který podepsal půjčku s partnerkou, která bez jeho vědomí přestala

půjčku splácet. Když se to dozvěděl, ihned zaplatil všechny nedoplatky. Přesto byl následně bez svého vědomí umístěn na černou listinu. Zjistil to, až když byl odmítnut při žádosti o zapůjčení vozidla (Schaefer – Yin, 2019: 15). Člověk se tak bez varování může ocitnout na blacklistu a nebude si moci koupit tak běžnou věc, jako je jízdenka. Jedná se o něco nepříjemného, co není ve vašich silách rychle vyřešit. Navíc vaše jméno na blacklistu může zůstat roky a jedinec to nemůže nijak změnit. Situace se navíc v posledních letech zhoršuje v tom, že i případný malý přestupek může ovlivnit vaši budoucnost, protože se nebudete moci ucházet o žádnou pracovní pozici ve státním sektoru. Nejhorším prvkem v otázce normality je ale označování neplatičů za *laolai*. Takovéto veřejné nálepkování označí každého, kde spáchal přestupek a bude vytlačen na okraj společnosti jako někdo nenormální (Liu, 2019: 25). Podle Foucaulta je vyloučení spojeno s morálním selháním. To vede k normalizaci občanů, pomocí různých represivních institucí: psychiatrické léčebny a zákonů (Ježková, 2013: 117-118). V tomto případě je to systém sociálního kreditu a blacklistů. Blacklisty a redlisty jsou navíc veřejné záznamy. Čínská vláda povzbuzuje státní agentury a veřejné sdělovací prostředky, aby tyto údaje zveřejňovaly, a to jak za účelem varování, tak i zostuzení pachatelů ve snaze přinutit je přijmout opatření k nápravě kreditu (Schaefer – Yin, 2019: 16). To vše může vést ke ztrátě sociálních vazeb, ale i například sociálního statusu či zaměstnání. Občan se tak dostane do nekonečné smyčky, ze které nebude v jeho silách vymanit se.

Nakolik jsou tyto blacklisty rozdílné od situace v České republice, kde existuje také registr dlužníků? V České republice tyto seznamy sledují nejrůznější dluhy spotřebitelů, platební morálku půjček či hypoték. A právě sledování této platební historie u nás může evokovat podobné prvky jako u systému sociálního kreditu. Pokud dlužník splácí vše v čas, je pro český systém označen jako spolehlivý a je pro něj snadnější získat další půjčku (Rutteová, 2020). Finanční blacklisty čínské vlády tak mají ve své podstatě společné základy s tím českým. Rozdíl je v tom, že blacklisty v Čínské lidové republice se nevěnují pouze finanční stránce, ale i osobnímu životu trestaného a jeho rodiny. Nikoliv jen finanční stránce, tak jak je tomu u nás. Díky tomuto nátlaku, se

občané zaměří na to, aby jednali v rámci stanovených norem, tak jak o tom mluvil Michel Foucault.

4.1.3.1 Příklad fungování blacklistů v praxi

Jeden z nejznámějších blacklistů, je ten bezletový, který zamezí občanovi zakoupit si letenku na jakékoliv letecké spojení. Tento blacklist je spravován Správou civilního letectví Čínské lidové republiky. Ta má pravomoc přidávat na seznam nežádoucích cestujících ty, kteří dělali nebezpečné nebo nelegální věci na letištích nebo v letadlech. Na seznam je možné se dostat například kvůli spáchání některého z následujících přestupků: úmyslné šíření falešných informací týkajících se bezpečnosti civilního letectví, používání padělaných dokumentů, přeprava nebezpečného materiálu, kouření a nelegální používání elektronických zařízení navzdory varování. Tento blacklist nestojí pouze na informacích Správy civilního letectví. Ale prostřednictvím vládních nařízení také čerpá ze sedmi dalších státních agentur jako je například: Ministerstvo veřejné bezpečnosti, Nejvyšší lidový soud či Ministerstvo financí. Na doporučení těchto agentur Správa civilního letectví Čínské lidové republiky umístí občany na bezletový seznam za trestné činy nesouvisející s leteckou dopravou. Lidé se sem nejčastěji dostávají například za závažné porušení daňových předpisů, finanční a sociální podvody. Podobná dohoda je i mezi vládními agenturami a státním podnikem China Railway, který dominuje na vysokorychlostní železniční síti (Schaefer – Yin, 2019: 20). Blacklist se tak ve své podstatě stává dalším trestem za spáchání nějakého přestupku či zločinu. Pozice vládních institucí, díky těmto blacklistům nabývá na síle, protože třeba kromě běžných peněžních trestů, občan přichází o službu, která doposud byla běžnou součástí jeho života. To dokazuje svrchovanost vládních agentur, které díky tomuto kroku chtějí dosáhnout požadované disciplíny.

4.1.4 Systémy městské správy

Již víme, že ani v případě měst neexistuje jednotný sociální kredit. Ale případy městského sociálního kreditu nám ukazují, jak by jednou státní systém sociálního kreditu mohl vypadat. Každé město, které již zavedlo svůj sociální kredit, se liší v jeho podobě, ať už jde o rozpětí bodů, či za co jsou body přidělovány nebo odebírány. Základní myšlenka všech městských systémů sociálního kreditu je stejná. Za špatné chování je občan potrestán, za dobré odměněn.

V tomto výzkumu jsem představila několik druhů trestů, které městské vlády zavedly. Jedním ze způsobů trestu, se kterým městský systém sociálního kreditu pracuje, je veřejné zostuzení. Toho vláda dosahuje například zveřejněním osobních údajů včetně fotky v kinech před začátkem filmu nebo ve veřejných dopravních prostředcích jako je například vlak či autobus (Liu, 2019: 25). Podobné tresty jsou opět něčím, co se snaží jedince vyloučit na okraj společnosti, protože je označí jako něco nenormálního. Další tresty ovlivňují sociální status občana, ať už jde o vzdělávání i zaměstnání (Donnelly, 2021). To nám může připomínat komunistické období v Československé republice. Před rokem 1989 zde bylo zaměstnání jedním z hlavních způsobů kontroly občana. Od svých nadřízených všichni pracující dostávali posudky, které mimo jiné zahrnovaly i to, zda občan projevuje nesouhlas s režimem. Ti nevyhovující nastaveným normám mohli být kdykoliv přeřazeni k práci, která byla pod jejich kvalifikaci (Drda, 2019). Takovéto prvky jsou patrné i v systémech městského sociálního kreditu. Zaměstnavatelé mají právo kontrolovat černé listiny, zda nejsou zaměstnanci či žadatelé o práci někde vedeni a dle toho uzpůsobit své rozhodnutí o případném propuštění či nepropuštění, přijetí či nepřijetí. Naopak na vládní pozice budou přijímáni pouze občasné s určitým kladným sociálním kreditním hodnocením (Donnelly, 2021).

Kontrola ale neleží jen v rukou měst, naopak čínská vláda nabádá své obyvatele, aby se i oni sami zapojili do kontroly svých spoluobčanů. K tomu využívají aplikace, které umožňují uživatelům nahrávat vlastní zprávy, které

informují o porušení nějakého nařízení. Může se například jednat o porušení přepravních pravidel nebo nevhodného chování na veřejnosti (Schaefer, 2019). V každém případě městské systémy mohou vyvolat pocit strachu z vlastních spoluobčanů, protože nikdo nebude moci s jistotou říct, zda je sledován i mimo dosah kamer. Zároveň v něm však občané mohou vidět svoji vlastní výhodu, protože vidí dopad systému na nepoctivé spoluobčany, tresty jsou neustále na očích všech občanů (zveřejňování jmen na blacklistech, v dopravních prostředcích, atd). Proto mohou být městské systémy společností vyzdvihovány, protože mají veřejný užitek (Foucault, 2020: 165).

4.1.4.1 Systémy sociálního kreditu ve městě Fuzhou

O systému sociálního kreditu ve městě Fuzhou jsem se zmiňovala již v předcházející části této diplomové práce. Jedná se v současnosti o jeden z nejkompexnějších systémů sociálního kreditu v Číně. Proto bych ho ráda představila více dopodrobna a na konkrétních příkladech ukázala znaky normality.

Ve městě Fuzhou je skóre sociálního kreditu v rozsahu 0–1000, přičemž občané začínají na 500 bodech, zbývajících 500 mohou získat na základě svého individuálního chování (Lewis, 2019). Občané jsou hodnoceni na základě negativního nebo pozitivního chování. Příloha č. 6 ukazuje jaké chování v případě města Fuzhou bude mít za následek odpočet bodů, které chování bude mít za následek zvýšení a která oddělení jsou odpovědná za protokolování a odesílání těchto údajů. Tyto údaje jsou velmi fascinující, poskytují jasný obraz o tom, které údaje o chování jsou shromažďovány a vyhodnocovány a jak velký význam je přikládán různému druhu chování. V rámci tohoto systému existuje nespočet způsobů, jak občan může přijít o své body, ale již ne tolik způsobů, aby je získal. Ve většině případů ani získání kladných bodů nemůže ovlivnit. To je vlastně možné jen ve čtyřech oblastech: dobrovolnická práce, darování krve nebo kostní dřeně, poskytnutí charitativních darů a provádění dobrých skutků, které

nejsou nikde specifikovány. Další kladné body jsou poskytovány například při poskytnutí důležitých vodítek v trestných případech – zde jde tedy jen o otázku štěstí, zda občan něco takového zahlédl. Také můžete získat body za ocenění, která jsou pravidelně udělována státem nebo městem (Schaefer – Yin, 2019: 25–28). Pokud by systém jen trestal, nikdy by nedosáhl požadovaných účinků, tedy normalizovaných a poslušných jedinců. Dle Foucaulta by měl systém dokonce udělovat odměny častěji než tresty. Díky tomu budou lenoši více podněcováni touhou být odměněni (Foucault, 2020: 257). Zde systém stále pokulhává. Pokud má být systém sociálního kreditu udržitelný, bude muset město Fuzhou zapracovat právě na této části systému, protože záporné body mají daleko větší rozsah. Ty jsou ve Fuzhou primárně udělovány za spáchání trestných činů, ať už jde o dopravní přestupky, podvody či jednání bez patřičného povolení. V podstatě jde o činnosti, za které by byl u soudu v Evropě potrestán každý občan, který by spáchal podobný zločin. Existuje však několik oblastí, které jsou trestány pouze na základě morálního charakteru. Například, pokud se učitel chová nevhodně, nebo ponižuje a uráží své studenty, bude mu odebráno 30 bodů. Dále se jedná o změnu uvedeného použití charitativních darů bez upozornění dárců, nevhodné chování na veřejnosti či nedůvěryhodné jednání obchodníků (Schaefer – Yin, 2019: 25–28). Ve většině případů se tak jedná o zdvojení trestů. Provinilec je potrestán soudem a ještě navíc ztratí body v rámci svého sociálního kreditu. Morální normy mají v současném systému jen velmi malý prostor.

Současný systém nabízí již propracovanější formu benefitů, které získá občan s vysokým sociálním kreditem, ale v porovnání s možným trestem jsou benefity zanedbatelné. V případě Fuzhou se jedná o slevy na mýtné a veřejné parkování, preferenční zacházení v oblastech vzdělávání, zaměstnanosti, bydlení, péče o seniory a sociální pomoci, prioritní podávání žádostí o půjčku, zjednodušené postupy podávání žádostí ve vládních úřadech či žádosti o služební místo (Schaefer – Yin, 2019: 32).

4.2 Problematika systému sociálního kreditu v Čínské lidové republice

Na základě tohoto představení, nemůžeme čínský systém sociálního kreditu označit za nástroj vynucování politické konformity nebo umlčení disentu. Pro to se mi nepodařilo najít žádné důkazy. Můžeme ale říct, že se jedná o mimořádně mocný nástroj pro mimosoudního vymáhání v rukou čínského státu, který slouží k podpoře morálního jednání skrze stanovené normy. A vytváří tak normalitu ve Foucaultovském smyslu. Norma zde nabývá na významu a upozaďuje právní systém. Moc zde klasifikuje, měří, oceňuje a hierarchizuje namísto toho, aby manifestovala (Foucault: 1999: 167).

Podarilo se mi napříč systémem identifikovat všechny znaky normality, které jsem si v úvodu stanovila. Systém sociálního kreditu je už od svého počátku postaven na vědění. Čína si je totiž vědoma, že pokud se jí podaří získat dostatek informací o svých obyvatelích, bude schopna reagovat na požadavky obyvatel a ovlivňovat je ve prospěch státních potřeb. K tomu, aby získala dostatek informací, využívá v současné chvíli kamery na rozpoznávání obličeje, finanční kredit a aplikace, které umožňují nahrávat občanům situace, ve kterých jejich spoluobčané porušují vládní nařízení. V budoucnu můžeme očekávat, že se systém zaměří i na sběr informací sociálního charakteru. V okamžiku, kdy bude mít Čína dostatek těchto informací, bude schopna na základě statistického šetření předpovídat průběh událostí chování jedinců, což podporuje svrchovanost vládních agentur. K této dominanci vlády jsou také například hojně využívány blacklisty, které trestají jedince za porušení nějakých pravidel.

Čínský systém sociálního kreditu je pro vládu skvělým nástrojem integrace, protože každý občan bude už ze své podstaty chtít vysoké skóre, aby mohl dosáhnout na všechny výhody. A aby toho dosáhl, bude následovat všechny normy, které si čínská vláda stanoví. Zatím ale odměňování pokulhává. A pokud bude chtít systém dosáhnout dominance nad svými občany, bude se muset na tuto oblast zaměřit. Systém není stále dokončen. O další řadě problematičtých otázek týkajících se systému sociálního kreditu vedeme zatím pouze teoretickou debatu. Přesto s jistotou mohu říct, že ve svém hodnocení jsem vycházela pouze

z potvrzených informací. Přesto bych ráda v této části nastínila několik dalších problémů, se kterými se současný systém sociálního kreditu potýká a nastínila možný vývoj a jeho případný vliv na problematiku normality.

Největším strašákem ve spojitosti se sociálním kreditem byly pro okolní svět vyspělé technologie v podobě kamer na rozpoznávání obličejů. Ty sice existují, ale jejich využití pokulhává. Samotné zpracování dat z těchto kamer probíhá ručně nebo pomocí tabulek aplikace Excel (Schaefer – Yin, 2019: 49). To samozřejmě systému ubírá na jeho efektivnosti a bezchybnosti, o který ji připravil lidský element. S lidskou složkou vstupuje i možnost zneužití zkorumpovanými úředníky. Nás ale zajímá to, co by se stalo, pokud by došlo k plnému zprovoznění těchto kamer. Mohli bychom pravděpodobně očekávat normalitu v plném rozsahu. Kamery by byly schopny automaticky poznat, kdo se dopustil přestupku a na základě bodového ohodnocení ponížít občanův sociální kredit.

Další slabinou sociálního kreditu je jeho nejednotnost v otázce blacklistů a redlistů. Akademici jsou velmi často znepokojeni tím, že jsou černé listiny vytvářeny bez rozmyslu napříč všemi vládními organizacemi, nejsou standardizovány nebo regulovány a že některé blacklisty penalizují chování, které není nezákonné. To se například stalo v roce 2019, kdy zástupce ředitele odboru lidských zdrojů a sociálního zabezpečení v provincii Zhejiang, oznámil plán vytvořit blacklist, kam by byli umístěni občané, kteří velmi často mění zaměstnání. Návrh byl společností odsouzen, protože občané poukazovali na to, že právo pracovníků na ukončení pracovní smlouvy je chráněno čínským zákoníkem práce (Schaefer – Yin, 2019: 49). V tomto případě se opět dostáváme k otázce morálních hodnot a vytváření normativních vzorců chování. Pokud by došlo k zavedení takového druhu blacklistu, občané by se báli učinit rozhodnutí, na které mají právo, jen proto, že by byli vládou označeni jako nespolehliví. Současné nastavení systému má své morální hranice, zároveň ale tyto hranice nejsou nijak hlídány. Existuje zde hrozba, že blacklisty budou mimo kriminální chování využity také k perzekuování náboženské víry a politických

názorů. Systém by diskriminoval jednotlivce na základě etnického původu, vzdělání nebo bohatství a stovky dalších možností. Vznikla by tak společnost, která by byla živena z pomluv a honu na čarodějnice a jediným správným by bylo to, co by čínská vláda označila jako normální (Schaefer – Yin, 2019: 49).

4.3 Ohrožení lidských práv systémem sociálního kreditu v Čínské lidové republice

V této části, bych se ráda zaměřila na poslední výzkumnou otázku mé diplomové práce. Z předešlé části již víme, že v rámci systému sociálního kreditu existují techniky, které se snaží o vytvoření normality. Ale utváří tento systém také poslušné, předvídatelné a manipulovatelné subjekty, které ztrácejí svá lidská práva? Lidská práva, tak, jak je dnes společnost chápe, vycházejí z Charty OSN a Všeobecné deklarace lidských práv. Tyto dokumenty se v průběhu let vyvíjely a reagovaly na požadavky nově utvářející se společnosti (OSN, 2021). Jejich základní myšlenkou je uznání přirozené důstojnosti, jako i rovných a nezcizitelných práv členů lidské rodiny, je základem svobody, spravedlnosti a míru ve světě. Lidé by se hlavně měli zbavit strachu a těšit se svobodě (United Nations, 2021).

V rámci této části jsem prošla jednotlivé články Všeobecné deklarace lidských práv a hledala jsem úseky, které by Foucaultovo nástroje normality mohly ohrožovat. Následně jsem tuto problematiku vztáhla k Čínskému systému sociálního kreditu. Z celkového počtu třiceti článků Všeobecné deklarace lidských práv jsem našla pět, které mohou být vztaženy na systém sociálního kreditu.

Hned první článek deklarace hovoří o tom, že *„Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství* (United Nations, 2021).“ V tomto případě je potřeba zaměřit se na důstojnost. Tu zde chápu v rovině

osobní identity každého jedince. Velmi často je tento druh důstojnosti narušován z vnějšku, kdy je jedinec pod vlivem útoků, jedinec ztrácí vědomí vlastní ceny a sebedůvěru (Právní prostor, 2016). Každý blacklist, který je momentálně v Číně v provozu je nástrojem, který narušuje důstojnost jedince. Nemluvě o prvcích veřejného hanění, kdy jsou fotografie lidí z blacklistu zveřejňovány na veřejnosti.

Další článek hovoří o tom, že *„Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost* (United Nations, 2021).“ Právě problematika svobody je zde tou nejdůležitější. A to proto, že systém sociálního kreditu může prostřednictvím blacklistů ovlivnit svobodu všech, kteří se na takovýto list dostanou. Občan se již svobodně nemůže rozhodnout, na jakou školu půjde studovat nebo kam a jak bude cestovat. Což se vylučuje s dalšími třemi články deklarace. Zaprvé: *„Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.“* Zadruhé: *„Každý má právo volně se pohybovat a svobodně si volit bydliště uvnitř určitého státu,“* a za třetí: *„Každý má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti* (United Nations, 2021).“

Je všeobecně známo, že se Čínská lidová republika dlouhodobě potýká s problémem lidských práv. Úřady tvrdě útočí proti rostoucí komunitě obránců lidských práv a stále častěji se zaměřují i na rodinné příslušníky aktivistů. K boji vláda navíc využívá i internetové cenzury, aby potlačila obsah, který není v souladu se základními socialistickými hodnotami (Human Rights Watch, 2020). A přesně tyto tendence můžeme vidět i v rámci systému sociálního kreditu. Největší dopad má systém na svobodu občana, protože se ho zostuzením snaží vyloučit ze společnosti.

5 ZÁVĚR

System sociálního kreditu je pozoruhodný systém, který si za každých okolností zaslouží naši pozornost. I když je vnímán ve světě velmi negativně, nemůžeme mu odeprít snahu vyřešit legitimní problémy Čínské lidové republiky, jako například nekontrolovatelnou korupci ve vládě, padělání a porušování práv duševního vlastnictví, nedostatek odpovědnosti v obchodním prostředí a zjevné nedodržování zásad právního státu po celá desetiletí. Některé z těchto problémů jsou ale tak hluboce zakořeněné ve struktuře čínské společnosti, že nic jiného než úplná restrukturalizace společenských a tržních hodnot by v krátkodobém horizontu významně nic nezměnila. Právě proto se čínská vláda rozhodla k zavedení systému sociálního kreditu (Schaefer – Yin, 2019: 50).

Ale jak ukázala tato práce, zároveň se jedná o systém, který se prostřednictvím norem a dohledu snaží vytvořit normalizované jedince, kteří jsou natolik pod vlivem vlády, že ztrácejí svoji vlastní svobodu a přizpůsobují se kompletně vládním požadavkům. To samozřejmě vyvolává ve světě řadu otázek o tom, kam systém sociálního kreditu skutečně míří. Jedná se jen o pomocný nástroj, který má pomoci vrátit morální integritu zpět do společnosti nebo je to nekompromisní diktát čínské ústřední vlády? System je bohužel nebo možná bohudík stále ve vývoji a není tak v mých silách referovat o kompletních dopadech na společnost. Přesto vše, se mi podařilo nalézt odpověď na všechny mnou stanovené výzkumné otázky. Zaprvé, využívá Čínská lidová republika nástroje normality, skrze níž řídí a kontroluje své obyvatele? Zadruhé, produkuje tento systém normalitu ve Foucautovském smyslu? A za třetí, pokud ano, ohrožuje tato normalita lidská práva?

Na základě specifikovaných znaků normality, které vycházely z Foucaultova pojetí, jsem byla schopná identifikovat stejné nástroje normality i v rámci čínského sociálního kreditu, přičemž zejména dominuje biomoc a dohled. Ty taktéž chápu i jako základní kameny celého systému sociálního kreditu. Protože bez nich by systém nemohl v žádném případě fungovat. Číně se podařilo vytvořit systém normalizace, kde se kříží norma regulace a norma kázně. Tak jak o tom

mluvil právě Michel Foucault (Foucault, 2005: 226). Díky tomu mohu na první dvě otázky odpovědět, že ano. Čínský systém sociálního kreditu je nástrojem normality ve Foucaultovském smyslu a slouží ke kontrole a řízení čínských obyvatel.

Ohrožuje tato normalita lidská práva? Bohužel jsem nucena říct, že ano. Systém sociálního kreditu vytvořil takovou normalitu, která ovlivňuje svobodu čínských občanů. A právě právo na svobodu můžeme chápat jako jedno z klíčových lidských práv. Toto zjištění jen potrhuje problematiku lidských práv na území Čínské lidové republiky. Normalizace jako taková zahrnuje prvky, které mají lepší hodnoty než suverénní moc, zároveň jsou tam ale i prvky, které mohou být hrozbou. Postavení či privilegia jsou postupně nahrazovány systémem normality, který vede občany k příslušnosti k homogennímu společenskému tělesu. I to ale má prvky klasifikace, protože hierarchizuje. V jistém smyslu nutí normalizující moc k homogenitě, ale zároveň individualizuje tím, že umožňuje měřit odchylky či napravovat zvláštnosti občanů. To může vést k naprosté degradaci individuálních rozdílů (Foucault, 2005: 262) a ve své podstatě i svobody jedince.

Věřím, že se mi podařilo vystihnout skutečnou podstatu systému sociálního kreditu a že se čtenáři této práce zbavili zkreslených informací a předsudků, kterými je tento systém opředen. Zároveň jsem ale narazila na několik limitů, které jsou ve spojení se studiem Čínského systému sociálního kreditu propojeny. Překvapivě zde nehrála velkou roli jazyková bariéra, protože většinu oficiálních státních dokumentů lze získat v anglickém překladu, ale nekomplexnost a neobsáhlost oficiálních vládních vyjádření o průběhu dalšího vývoje systému sociálního kreditu.

To neznamená, že by systém neměl být nadále podroben zkoumání, právě naopak. Jen je ale velmi důležité si uvědomit, že výzkum bude nadále narážet na bariéry v podobě roztržitosti a nejednoty městských a provinčních systémů sociálního kreditu. Ucelený obrázek získáme až v okamžiku, kdy bude do provozu kompletně uvedena alespoň Národní platforma pro sdílení informací o

kreditu. V současnosti by nám komplexnější představu poskytl pouze výzkum konkrétního městského či provinčního systému sociálního kreditu. Případně komparace takových systémů. Důležitým tématem, této práce byly bezesporu i blacklisty. Ty v rámci systému sociálního kreditu zesilují tradiční nástroje pro vymáhání práva a stanovují normy, které mají být prosazovány prostřednictvím systému ve stávajících zákonech a předpisech. Zároveň stírají hranici mezi státními a nestátními aktéry. Věřím, že právě téma problematiky blacklistů a státních a nestátních aktérů by mohla být dalším tématem případného výzkumu.

Situace v Čínské lidové republice je komplikovaná a nejasná. Jen další podrobné studium může přinést uspokojivé informace. V každém případě se případní autoři budou vždy setkávat s neústupností čínských úřadů, které jen velmi těžko budou poskytovat skutečné informace o fungování tohoto systému.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Armas, S. (2018). 18% of Chinese teenagers play video games for at least 4 to 5 hours a day, survey finds. *Shanghai List*. 3. 7. 2018. (<http://shanghai.ist/2018/07/03/18-of-chinese-teenagers-play-video-games-for-4-to-5-hours-a-day-survey-finds/>, 23. 3. 2021).

Barša, P. – Fulka, J. (2005). *Michel Foucault – politika a estetika*. (Praha: Dokořán).

Beránková, A. (2021). Lepší a bezpečnější. Čím můžete nahradit WhatsApp? *Forbes*. 12. 1. 2021. (<https://www.forbes.sk/whatsapp-meni-pravidla-k-hromadnemu-presunu-na-platformu-signal-vyzyva-aj-musk/>, 7. 2. 2021).

Biriukova, K. (2019). *China's Social Credit System from Foucault's Perspective*. International Institute of Social Studies. (https://www.academia.edu/37881914/Chinas_Social_Credit_System_from_Foucaults_Perspective, 31. 1. 2021).

Cuthbertson, A. (2019). China invents super surveillance camera that can spot someone from crowd of thousands. *Independent*. 2. 10. 2019. (<https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/china-surveillance-camera-facial-recognition-privacy-a9131871.html>, 16. 3. 2021).

Donnelly, D. (2021). An Introduction to the China Social Credit System. *New Horizon*. 18. 3. 2021. (<https://nhglobalpartners.com/china-social-credit-system-explained/>, 18. 3. 2021).

Drda, A. (2019). Adam Drda: Komunismus a plná zaměstnanost. ČSSR jako obrovský tábor nucených prací. *Hlídací pes*. 23.11.2019. (<https://hlidacipes.org/adam-drda-komunismus-a-plna-zamestnanost-ceskoslovensko-jako-obrovsky-tabor-nucenych-praci/>. 27. 3. 2021).

Drinhausen, K. – Brussee, V. (2021). China's Social Credit System in 2021: From fragmentation towards integration. *MERICS*. 3.3.2021.

(<https://merics.org/en/report/chinas-social-credit-system-2021-fragmentation-towards-integration>, 6. 3. 2021).

Economy, E. C. (2018). The great firewall of China: Xi Jinping's internet shutdown. *The Guardian*. 29.6.2018. (<https://www.theguardian.com/news/2018/jun/29/the-great-firewall-of-china-xi-jinpings-internet-shutdown>, 10. 3. 2021).

Foucault, M. (1980). Ed. Gordon. C., *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*. (New York: Pantheon Books).

Foucault, M. (1997). *Psychologie a duševní nemoc*. (Praha: Dauphin).

Foucault, M. (1999). *Dějiny sexuality I.: Vůle k vědění*. (Praha: Hermann & synové).

Foucault, M. (2000). *Dohlížet a trestat* (Praha: Dauphin).

Foucault, M. (2003a). *Dějiny sexuality II.: Vůle k vědění*. (Praha: Hermann & synové).

Foucault, M. (2003b). *Dějiny sexuality III.: Vůle k vědění*. (Praha: Hermann & synové).

Foucault, M. (2005). *Je třeba bránit společnost: kurs na Collège de France 1975-1976*. (Praha: Filosofia).

Foucault, M. (2009). *Security, Territory, Population, Lectures at the Collège de France, 1977–78*. (New York: Palgrave Macmillan).

Foucault, M. (2010). *Zrození kliniky*. (Červený Kostelec: Pavel Mervart).

Foucault, M. (2019) *Historie šílenství v době klasisismu*. (Praha: Hermann & synové).

- Foucault, M. – Brochier, J. J. (1977). *Prison Talk*. RP 16. (<https://www.radicalphilosophy.com/interview/michel-foucault-prison-talk>, 10. 2. 2021).
- Gutting, G. – Oksala, J. (2018). Michel Foucault. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. (<https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/foucault/>, 20. 2.2021).
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. (Praha: Portál).
- Hernández, J. C. – Zhang, A. (2019). 90 Minutes a Day, Until 10 P.M.: China Sets Rules for Young Gamers. *The New York Times*. (<https://www.nytimes.com/2019/11/06/business/china-video-game-ban-young.html>?, 26. 3. 2021).
- Horsley, J. (2018). China's Orwellian Social Credit Score Isn't Real. *Foreign Policy*. 16. 11. 2018. (<https://foreignpolicy.com/2018/11/16/chinas-orwellian-social-credit-score-isnt-real/>, 16. 3. 2021).
- Human Rights Watch, (2020). *China Events of 2020*. (<https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/china-and-tibet>, 31. 3. 2021).
- Ježková, V. (2013). Genealogie diagnostiky: Michel Foucault a Zrození kliniky. *Studia Philosophica*, 2013, roč. 60, č. 2.
- Kelly, M. (2019). What's In a Norm? Foucault's Conceptualisation and Genealogy of the Norm. *Foucault Studies*, No. 27, 1-22, December 2019. (<file:///C:/Users/pavlina.sochorova/Downloads/5889-Article%20Text-21346-3-10-20191231.pdf>, 10.3.2021).
- Kobie, N. (2019). The complicated truth about China's social credit system. *Wired*. 7.6.2019. (<https://www.wired.co.uk/article/china-social-credit-system-explained>, 19. 3. 2021).

Koopman, C. (2017). The power thinker. *Aeon*. 15.3.2017. (<https://aeon.co/essays/why-foucaults-work-on-power-is-more-important-than-ever>, 12. 2. 2021).

Kostka, G. (2019). China's social credit systems and public opinion: Explaining high levels of approval. *New media & society 2019*, Vol. 21(7) 1565–1593. (<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444819826402>, 18. 12. 2020).

Kshetri, N. (2020). China's Social Credit System: Data, Algorithms and Implications. *IT Professional*. March 2020. (https://www.researchgate.net/publication/340245981_China's_Social_Credit_System_Data_Algorithms_and_Implications, 16. 3. 2021).

Kwan, Ch. H. (2002). "Three Represents Theory" aims for Peaceful Evolution. *RIETI*. 23. 8. 2002. (<https://www.rieti.go.jp/en/china/02082301.html>, 6.3.2021).

Lang, P. (1997). Appendix B: Michel Foucault: A Brief Biography. *Counterpoints*, 1997, Vol. 35. (<https://www.jstor.org/stable/pdf/42975141.pdf?refreqid=excelsior%3A7d3a9d77265d5e01aa8ef3ff63cb328f>, 10. 2. 2021).

Lewis, D. (2019). All Carrots and No Sticks: A Case Study on Social Credit Scores in Xiamen and Fuzhou. *Berkman Klein Center For Internet & Society*. 4.10.2021 (<https://medium.com/berkman-klein-center/social-credit-case-study-city-citizen-scores-in-xiamen-and-fuzhou-2a65feb2bbb3>, 16. 3. 2021).

Liu, Ch. (2019). Multiple social credit systems in China. *Economic Sociology: The European Electronic Newsletter*. Listopad 2019, svazek 21, č. 1.

Mac Síthigh, D. – Siems, M. (2019). The Chinese social credit system: A model for other countries? *European University Institute*. LAW 2019/01 Department of Law. (https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/60424/LAW_2019_01.pdf, 17. 3. 2021).

Macey, D. (2019). *The lives of Michel Foucault*. (London: Versco).

Matsakis, L. (2019). How the West Got China's Social Credit System Wrong. *Wired*. 27.7.2019. (<https://www.wired.com/story/china-social-credit-score-system/>, 31. 1. 2021).

Mertl, J. (2012). *Analýza weberovského a postweberovského pojetí moci: stav výzkumu v české politologii*. (Plzeň. Acta FF ZČU).

MyFico (2021). What is a Credit Score? *MyFico*. (<https://www.myfico.com/credit-education/credit-scores>, 20. 3. 2021).

Olivetti, J. (2012). Report: 64% of Chinese gamers spend money on online games. *Engadget* 3.4.2012. (https://www.engadget.com/2012-04-03-report-64-of-chinese-gamers-spend-money-on-online-games.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAAlyeciMT0shp3SpiEFkrHlaGXSTp-M3YAhklpYU9PG0kPAwG12EE2R9uhhQ9X7vQbR90SEaVs8UZndyr9R4kyKONhes2DOW-uhA7pL1CMOakuUuphZFabG8viESq-Rpmx-Zao96rcc-J4g0ZXAwT-W-KJzeAV-obXElolj4_vKnc, 26.3.2021).

OSN, (2021). Lidská práva. *OSN*. (<https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/lidska-prava/#>, 30. 3. 2021).

Právní prostor, (2016). *Historický vývoj pojmu důstojnost a jeho postupné začlenění do právního pořádku*. 14. 1. 20216. (<https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/historicky-vyvoj-pojmu-dustojnost-a-jeho-postupne-zacleneni-do-pravniho-poradku>, 30. 3. 2021).

Rutterová, L. (2020). Registry dlužníků – k čemu jsou a proč se jich nemusíte bát. *HyperFinance*. 30. 12. 2020. (<https://www.hyperfinance.cz/magazin/registry-dluzniku-k-cemu-jsou-a-proc-se-jich-nemusite-bat/>, 27. 3. 2021).

Schaefer, K. (2019). The apps of China's social credit system. *UB Trivium China*. 14.10.2019 (<http://ub.triviumchina.com/2019/10/long-read-the-apps-of-chinas-social-credit-system/>, 14.3.2021).

Schaefer, K. – Yin, E. (2019) Understanding China's Social Credit System. *Trivium China*. 23.9.2019. (<https://socialcredit.triviumchina.com/wp-content/uploads/2019/09/Understanding-Chinas-Social-Credit-System-Trivium-China-20190923.pdf>, 26. 3. 2021).

Syryš'ová, E. (1972). *Normalita osobnosti*. (Praha: Avicenum).

Štěch, O. (2014). *Konstruktivistické přístupy v sociálních vědách*. (Hradec Králové: Gaudeamus).

Taylor, C. (2011). *Biopower*. Ed. Taylor, D., *Michel Foucault Key Concepts*. (Durham: Acumen).

United Nations, (2021). Universal Declaration of Human Rights. *United Nations*. (<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>, 30. 3. 2021).

Veyne, P. (2015). *Foucault, jeho myšlení, jeho osobnost*. (Praha: Filosofia).

Vodička, V. (2014). *Kritika liberálního rozumu: Guvernementalita Michela Foucaulta*. (Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci).

Wang, X. (2019a). Hundreds of Chinese citizens told me what they thought about the controversial social credit system. *The conversation*, 17.12.2019. (<https://theconversation.com/hundreds-of-chinese-citizens-told-me-what-they-thought-about-the-controversial-social-credit-system-127467>, 16. 3. 2021).

Wang, X. (2019b). China's social credit system: The Chinese citizens' perspective. *UCL*. 9. 12. 2019. (<https://blogs.ucl.ac.uk/assa/2019/12/09/chinas-social-credit-system-the-chinese-citizens-perspective/>, 31. 1. 2021).

Zhang, C. (2020). Governing (through) trustworthiness: technologies of power and subjectification in China's social credit system. *Critical Asian Studies*. Volume 52, 2020. (<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14672715.2020.1822194?scroll=top&needAccess=true>, 10. 2. 2021).

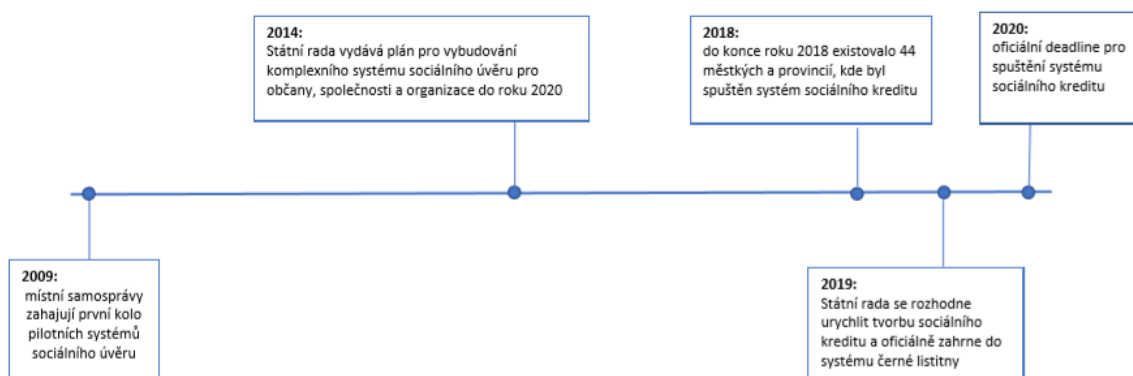
7 CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

In this thesis, I focused on the analysis of the Chinese social credit system, as a tool for creating and enforcing normality, as understood by the French philosopher Michel Foucault. The work is divided into theoretical and analytical parts. In the theoretical part, I introduced in detail Foucault's concept of normality and the Chinese system of social credit. In the analytical part, I applied the defined tools of normality to the social credit system itself.

The aim of this work was to answer whether the Chinese social credit system is used to create normalized individuals. And research shows that we can actually define tools in the system that serve to create normality.

8 SEZNAM PŘÍLOH

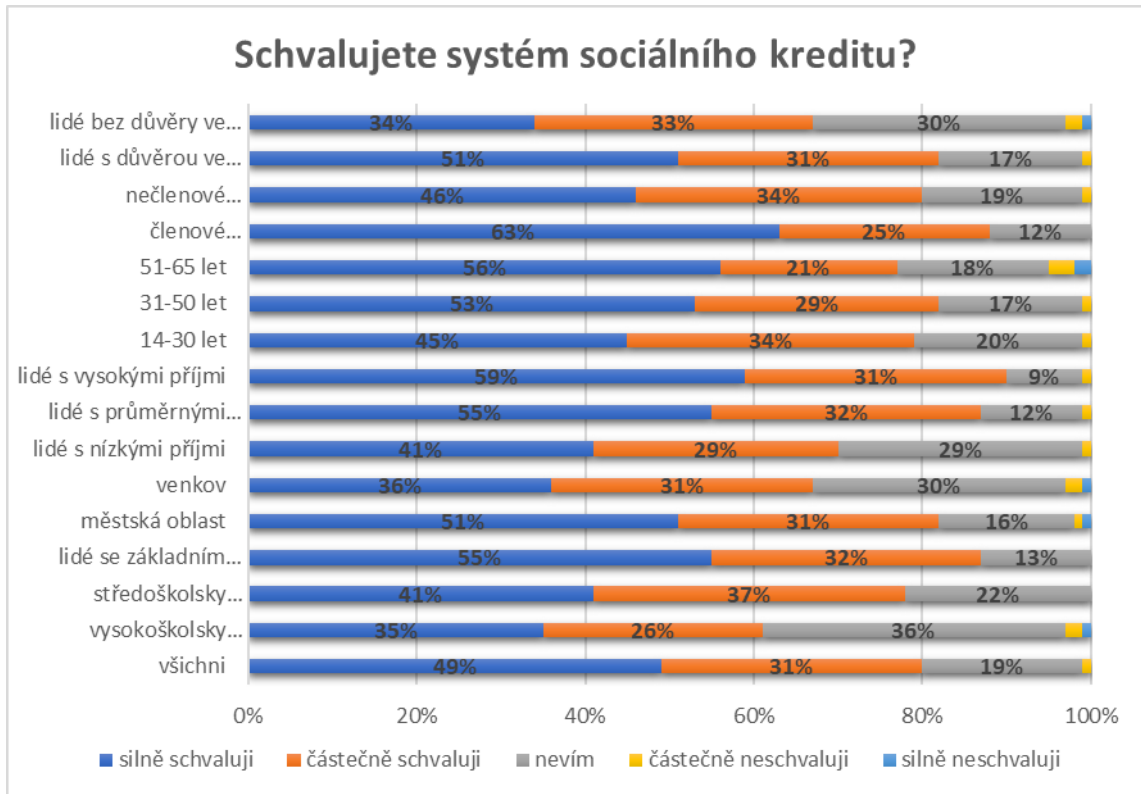
Příloha 1

(Zdroj: Donnelly, D. (2021). An Introduction to the China Social Credit System. New Horizon. 18. 3. 2021. (<https://nhglobalpartners.com/china-social-credit-system-explained/>, 18. 3. 2021).

Poznámka: přeloženo do českého jazyka autorkou.

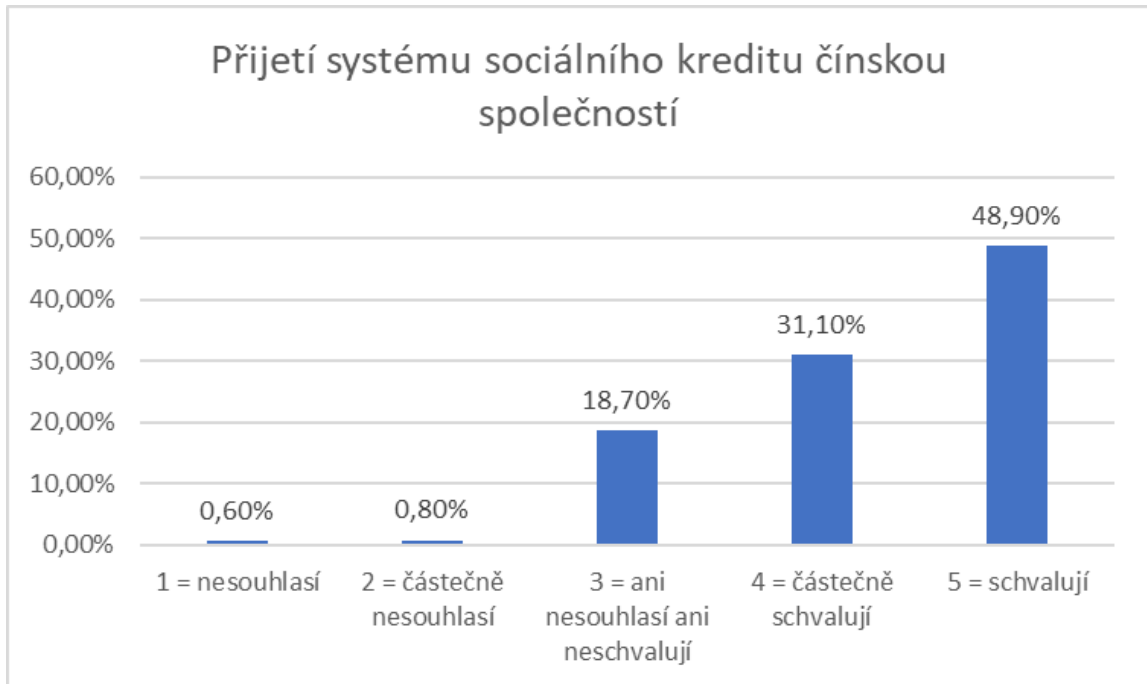
Příloha 2

(Zdroj: Donnelly, D. (2021). An Introduction to the China Social Credit System. New Horizon. 18. 3. 2021. (<https://nhglobalpartners.com/china-social-credit-system-explained/>, 18. 3. 2021).

Poznámka: na základě průzkumu mezi 2209 čínskými občany provedeného od února do dubna 2018. Přeloženo do českého jazyka autorkou.

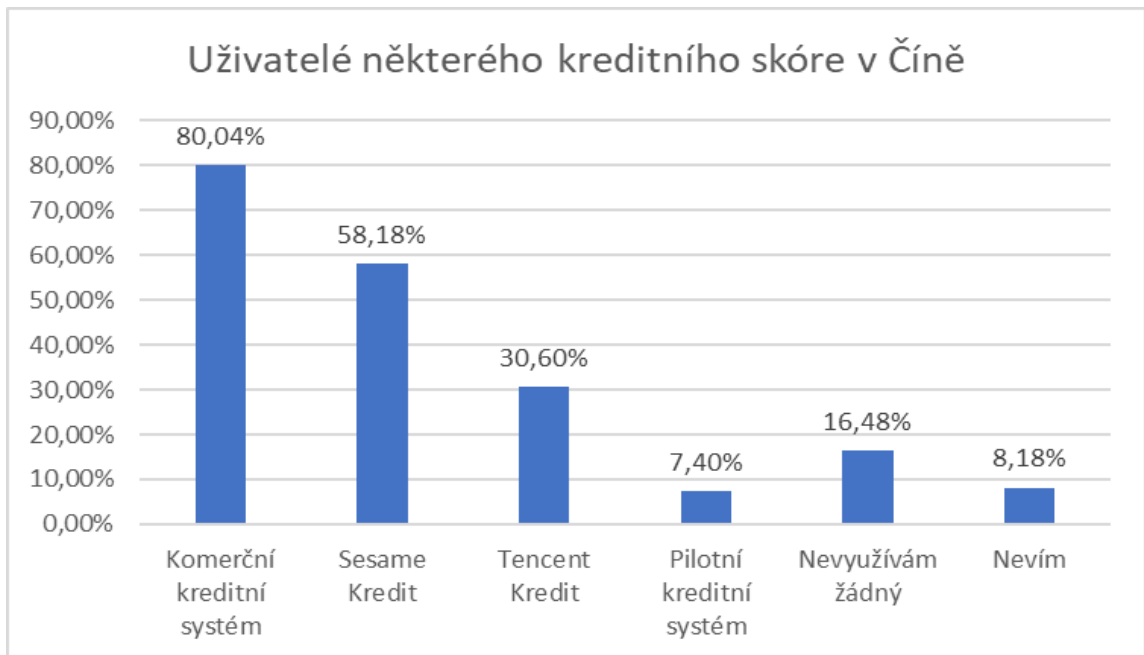
Příloha 3

(Zdroj: Kostka, G. (2019). China's social credit systems and public opinion: Explaining high levels of approval. *New media & society* 2019, Vol. 21(7) 1565–1593. (<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444819826402>, 18. 12. 2020).

Poznámka: přeloženo do českého jazyka autorkou.

Příloha 4

(Zdroj: Kostka, G. (2019). China's social credit systems and public opinion: Explaining high levels of approval. *New media & society* 2019, Vol. 21(7) 1565–1593. (<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1461444819826402>, 18. 12. 2020).

Poznámka: Přeloženo do českého jazyka autorkou.

Příloha 5

Zásady konceptu sociálního kreditu ve městě Fuzhou – bodové ohodnocení		
Odpovědné oddělení	Penalizované chování	Odečtené body
Městská disciplinární a kontrolní komise	Disciplinární řízení	20: Varování 30: Vážné varování 50: Propuštění, podmínka 80: Vyloučení
Oddělení lidových ozbrojených sil	Vyhýbání se vojenské službě	80
Soud	Neprovedení soudem nařízeného rozsudku	Body sníženy na 0, umístění na platnou černou listinu
	Provedení soudem nařízeného rozsudku poté, co tak neučinil po prvním příkazu	20
	Podvodný soudní spor porušující legitimní práva a zájmy ostatních a nespolupráce se soudními orgány při plnění jejich povinností	50
	Občan byl shledán vinným, ale je osvobozen od trestního postihu	30
	Uvěznění na 3 roky nebo méně	50
	Uvěznění na více než 3 roky nebo recidiva	80
Prokuratura	Drobný zločin, pro který není stíháno	30
	Zapojení do soudního sporu ve veřejném zájmu	50
Oddělení vzdělávání	Výuka pod falešnou akreditací, špatné chování, urážka studentů	30
	Přijímání úplatků	30
	Nelegálně provozované školy nebo vzdělávací instituce	30
Oddělení vědy a technologií	Zásah do vědeckých a technologických úspěchů ostatních a hledání nelegálních zájmů v technologických transakcích	30
Úřad veřejné bezpečnosti	Obdržení trestu Úřadem veřejné bezpečnosti	30
	Zadrženi Úřadem veřejné bezpečnosti	50

	Standardní porušení předpisů o dopravě, včetně porušení předpisů ze strany policie	30: Více než 5 dopravních přestupků, jako je například jízda na červenou nebo jiné jednorázové porušení 50: Více než 10 porušení
	Zakrytí SPZ	30
	Řízení pod vlivem alkoholu	50
	Řízení pod vlivem drog	50
	Doživotní zákaz řízení	50
	Podvádění u řídičské zkoušky	50
	Prodej nebo nákup řídičských bodů	30
	Být v prodlení s platbou zboží	50
	Závažná trestná činnost související s veřejným blahem	50
Oddělení civilní záležitostí	Změna uvedeného použití charitativních darů bez upozornění dárců	30
	Poskytování podvodných informací za účelem získání dotací v oblasti péče o seniory nebo veřejné podpory	50
Oddělení spravedlnosti	Neoprávněné chování právníků	30
	Porušování pravidel během soudního vyšetřování	50
	Nedodržování nařízených komunitních prací	30
Oddělení financí	Neprohlášení a nezaplacení příslušných místních daní a poplatků, zadržení daňových nedoplatků, jako je neodpočitatelná daň z příjmů fyzických osob atd.	30
	Porušení daňových předpisů	50
Oddělení lidských zdrojů a sociální bezpečnosti	Neoprávněné využívání dětské práce, podvody se sociálním zabezpečením a zdravotním pojištěním	30
	Bezdůvodné zadržování nebo dlužení mezd více než 10 lidem, nevyplácení mezd ve výši přes 500 000 RMB, zapříčinění skupinových petic, stávek a jiných veřejných incidentů	50
	Porušení pravidel úředně osvědčených úředníku nebo technických odborníků	50
	Útěk z důvodu dlužných mezd	100
Bytové oddělení	Špatné chování, správní tresty	30
	V prodlení s poplatky za správu nemovitosti	15

	V prodlení s platbami nájemného za městské bydlení pro lidi s nízkými příjmy a veřejného bydlení	15
Oddělení dopravy	Osobní a nákladní vozidla naložená nad zákonný limit	
	Řidiči taxi, kteří mají zákaz vykonávat službu od Úřadu dopravy	
Lesnické oddělení	Ničení stromů, nevybíravé odlesňování, změna využívání lesní půdy bez povolení, způsobování lesních požárů z nedbalosti	30
Oddělení kultury, rádia, televize, turismu a sportu	Provozování zábavního podniku bez povolení či publikování bez autorských práv	30
Komise pro plánování zdraví a rodiny	Standardní správní tresty	30
	Porušení předpisů týkajících se kvalifikace zdravotnických pracovníků	30
	Lékaři, kteří provádějí identifikaci pohlaví plodu pro jiné než lékařské účely nebo kteří ukončují těhotenství na základě pohlaví dítěte	30
	Neuhrazení pokut za dítě narozené v rozporu s politikou "dvou dětí"	30
	Padělání rodného listu	50
	Porušování lékařských předpisů	50
Úřad pro regulaci trhu	Porušení některého z nařízení regulace trhu	30
Úřad pro městskou správu a vymáhání práva	Běžné porušení městských nařízení	20
	Závěžné porušení městských nařízení	50
Kancelář bezpečnosti práce	Vykonávání funkce bez řádné kvalifikace či licence	30
	Závažná porušení, jako je manipulace s nebezpečným materiálem bez povolení	50
Komise pro rozvoj turismu	Nezákonné činnosti, jako je provozování turistické společnosti, cestovního průvodce nebo dopravní služby bez licence, klamání turistů	50
Čínská lidová banka Fuzhou City Branch	Být v prodlení se splácením bankovních půjček	50
	Nedůvěryhodné jednání podniku, druhé třídy	50
	Nedůvěryhodné jednání podniku, třetí třídy	80
Řídicí středisko bytového fondu	Být v prodlení se splácením bydlení z fondu pro zprostředkování bydlení	30
	Podvodné jednání při žádosti o půjčky z fondu pro správu bydlení	50

Celní kancelář	Porušení zákonů a předpisů o celních kontrolách	30
	Nezaplacení příslušných místních daní a poplatků	30
Daňová kancelář	[Negativní] údaje o daňové kontrole	50
Kancelář půdních zdrojů	Neoprávněné zabírání půdy, ničení zemědělské půdy	30
	Poskytování padělaných materiálů během registrace nemovitosti	30
Různé správní orgány	Odmítnutí dodržovat nařízení	50
Dodavatelé elektřiny	Být v prodlení s platbami za elektřinu	10
	Krádež elektřiny nebo poškození veřejných elektrických zařízení	50
Telefonní dodavatelé	Být v prodlení s platbami za elektřinu	10
Kancelář pro tabákové výrobky	Posílání poštovních zásilek tabákových výrobků nad zákonný limit, přeprava tabáku bez licence, nelegální prodej nebo výroba tabáku	30
Dodavatelé pitné vody	Být v prodlení s platbami za vodu	20
	Krádež vody nebo poškození veřejných vodovodů	50
Pojišťovny	Porušování kodexu pojišťováků	30
	Pojistný podvod	50
Odpovědné oddělení	Odměňované chování	Přičtené body
Organizační oddělení	Úředníci, kteří v průběhu roku vykonávají vynikající práci	50
	Být příkladným členem komunistické strany	50
	Státní zaměstnanci, kteří vykonávají záslužnou službu	80: záslužná služba první třídy; 50: záslužná služba druhé třídy; 30: záslužná služba třetí třídy
Městská komise pro řízení kulturního a etického pokroku	Příjemci národního ocenění „dobrý občan“	80
	Příjemci ocenění „dobrý občan“ provincie Jiangsu	50
	Příjemci ocenění „dobrý občan“ města Fuzhou	30
	Dobrovolnictví	10: služba do 50 hodin; 20: 50-100 hodin; 30: více než 100 hodin

	Radost z pomoci druhým, vrácení nalezených peněz, poctivost a důvěryhodnost, věnování se práci, péče o rodinu a další dobré činy	50
Komise pro politické a právní záležitosti	Hrdinství a odvaha	30-80
	Příjemci právních a politických ocenění za zásluhy	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Oddělení lidových ozbrojených sil	Příjemci různých ocenění za zásluhy	80: cena za zásluhy první třídy; 50: cena za zásluhy druhé třídy; 30: cena za zásluhy třetí třídy
Federace odborných svazů	Příjemci ocenění za práci a podnikání	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Komunální výbor komunistické ligy mládeže	Příjemci různých ocenění pro mládež	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
	Příjemci různých ocenění dobrovolníků	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 10: úroveň města
Federace žen	Příjemci různých ocenění žen	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 10: úroveň města
Čínská charitativní federace	Charitativní dary	10: 10 000 RMB a méně; Další 5 bodů za každých 10 000, maximálně 20 bodů.
	Charitativní ocenění	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 10: úroveň města
Červený kříž	Charitativní dary	10: 10 000 RMB a méně; Další 5 bodů za každých 10 000, maximálně 20 bodů.

	Dobrovolník Červeného kříže	50: národní úroveň 20: provinční úroveň 20: úroveň města
	Darování kostní dřevě	50
Vzdělávací kancelář	Příjemci ocenění v oblasti vzdělávání	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Kancelář vědy a techniky	Příjemci ocenění za vědu a technologii	80: národní úroveň první třídy; 50: provinční úroveň druhé třídy, provinční úroveň první třídy; 30: národní úroveň třetí třídy; úroveň provincie druhé třídy; 20: úroveň provincie třetí třídy, úroveň města první třídy; 10: úroveň města druhé třídy; 5: úroveň města třetí třídy
	Odborníci na technologické inovace, individuální udělování patentů	20
	Vítězové soutěže o inovativní design	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Úřad veřejné bezpečnosti	Příjemci různých ocenění za zásluhy	80: cena za zásluhy první třídy; 50: cena za zásluhy druhé třídy; 30: cena za zásluhy třetí třídy
	Poskytování důležitých vodítek k dopadení zločinců	30
Prokuratura	Pomoc orgánům veřejné bezpečnosti při řešení neobvyklých případů	20
	Příjemci různých ocenění za zásluhy	80: cena za zásluhy první třídy; 50: cena za zásluhy druhé třídy; 30: cena za zásluhy třetí třídy

	Poskytování důležitých vodítek	30
	Pomoc při řešení případů	20
Kancelář spravedlnosti	Příjemci ocenění za vynikající výkon v advokátní praxi	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 10: úroveň města
Dopravní kancelář	Příjemci ocenění v oblasti dopravy	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Oddělení kultury, rádia, televize, turismu a sportu	Příjemci kulturních a sportovních cen	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
	Příjemci ceny „Nejkrásnější anděl“	30
	Příjemci ocenění „Šťastná rodina“	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Komise pro plánování zdraví a rodiny	Darování krve nebo krevních destiček bez peněžní náhrady	10: Dárcovství krve pod 400 ml; Dalších 5 bodů za každých 200 ml, maximálně 30 bodů.
Komise pro rozvoj turismu	Příjemci různých ocenění cestovního ruchu	50: národní úroveň 30: provinční úroveň 20: úroveň města
Lesnická kancelář	Záchrana divoké zvěře, hlášení nelegálního lovu, zabíjení, přepravy, prodeje, nákupu divoké zvěře a jejích produktů	40: Ekologická ochrana na národní úrovni; 20–30: Ostatní

(Zdroj: Schaefer, K. – Yin, E. (2019) Understanding China's Social Credit System. Trivium China. 23.9.2019. (<https://socialcredit.triviumchina.com/wp-content/uploads/2019/09/Understanding-Chinas-Social-Credit-System-Trivium-China-20190923.pdf>, 26. 3. 2021).

Poznámka: Přeloženo do českého jazyka autorkou.